

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Pedagogická fakulta
CENTRUM ŠKOLSKÉHO MANAGEMENTU

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Prevence sociálně patologických jevů na škole a v okrese
z pohledu ředitele školy**

Praha 2008

Mgr. Dušan Krumník

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval sám a za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

Mgr. Dušan Krumník

Resumé:

Bakalářská práce s názvem Prevence sociálně patologických jevů na škole a v okrese z pohledu ředitele školy se zabývá problematikou výskytu sociálně patologických jevů na škole a v okrese. Vychází z dotazníkového šetření a následné analýzy jevů, která je nezbytná pro správný postup a řešení sociálně patologických jevů ve škole z pohledu ředitele školy.

Summary:

This Bachelor work called "Prevention of Social Pathological Phenomena at School and in the Region" is written from the point of view of the head of school. It deals with social-pathological phenomena at school and within the region. It is based on the questionnaire survey and its successive analysis of these phenomena which are essential for the proper procedure and the treatment of these social-pathological phenomena at school.

Klíčová slova:

Alkohol, neúplná základní škola, kouření, kriminalita, mapování nežádoucích jevů, metodik prevence sociálně patologických jevů, metodický pokyn, minimální preventivní program, pedagog, prevence sociálně patologických jevů, primární prevence sociálně patologických jevů, ředitel školy, student, strategie, střední škola, školní řád, zákon, záškoláctví, žák, vyhláška.

OBSAH

	Obsah.....	3
1	Úvod.....	5
2	Legislativní rámec problematiky.....	6
2.1	Ředitel školy a systém organizace a řešení primární prevence sociálně patologických jevů.....	8
3	Klima školy.....	14
3.1	Kultura školy.....	14
3.2	Kvalita managementu a pedagogického sboru.....	15
3.3	Systém mezilidských vztahů.....	16
4	Výzkumné šetření.....	17
4.1	Stanovení hypotéz.....	17
4.1.2	Výzkumný vzorek.....	17
5	Grafické zpracování výsledků.....	19
5.1	Grafické zpracování výsledků a vyhodnocení dotazníků.....	19
5.1.2	Ověření platnosti stanovené hypotézy dle výsledků výzkumu v rámci dotazníkového šetření.....	21
5.2	Grafické zpracování výsledků a vyhodnocení dotazníků.....	22
5.2.1	Ověření platnosti stanovené hypotézy dle výsledků výzkumu v rámci dotazníkového šetření.....	23
5.3	Grafické zpracování výsledků a vyhodnocení dotazníků.....	24
5.3.1	Ověření platnosti stanovené hypotézy dle výsledků výzkumu v rámci dotazníkového šetření.....	24
5.4	Grafické zpracování výsledků a vyhodnocení dotazníků.....	25
5.4.1	Ověření platnosti stanovené hypotézy dle výsledků výzkumu v rámci dotazníkového šetření.....	26
6	Výsledky šetření.....	26
6.1	Neúplné základní školy.....	27
6.2	Úplné základní školy.....	27
6.3	Střední školy.....	28
6.4	Závěry ze šetření.....	30

7	Vypracování základní metodiky přístupu k sociálně patologickým jevům z pozice ředitele školy.....	30
7.1	Možná řešení prevence	32
8	Závěr.....	34
9	Seznam použité literatury.....	36
10	Seznam příloh.....	38

1 Úvod

Cílem mé práce je, na základě výzkumného šetření, představit aktuální stav sociálně patologických jevů v konkrétní škole a v celém okrese. Z hlediska řídicí práce vytvořit základní metodiku přístupu z pohledu ředitele školy a nastítnit možná řešení prevence. V současno době je to jedno z ožehavých témat, se kterým se ředitel školy setkává stále častěji v různých modifikovaných formách závažnosti jevu. Vzhledem k tomu, že z tohoto úhlu pohledu na prevenci sociálně patologických jevů neexistuje žádná studie či práce, budou výsledky výzkumu a šetření vodítkem a zároveň mírou pro srovnání výskytu sociálně patologických jevů ve škole a v okrese.

Současná doba a společnost klade vysoké nároky a požadavky na vzdělání. Česká republika a její populace, již svou geografickou polohou, není izolovaným ostrovem, a proto se nás zásadním způsobem začínají dotýkat problémy evropského i globálního charakteru. V běžném životě jsme stále častěji svědky nejrůznějších společenských a osobních konfliktů, jsme konfrontováni s odlišnými pohledy na svět, názory, se způsoby jednání a chování, které se naší zkušeností mnohdy jeví jako nesrozumitelné, či dokonce „špatné“. Každý den jsme svědky přílivu nových, někdy i vzájemně si odporujících informací, kterými nás zaplavují média. Jejich interpretace, rozборы, názory a komentáře, reklamní vstupy, které jsou výsledkem různých myšlenkových proudů, odlišných záměrů a cílů. Právě v tomto společenském prostředí se nachází i české školství. Na tomto místě je třeba zdůraznit nezastupitelnou roli státu ve smyslu garanta vzdělání a tvůrce státní politiky ve vzdělávání. Základním stavebním kamenem vzdělávacího procesu však zůstává škola, která je v neustálé interakci se všemi účastníky výchovně vzdělávacího procesu. Vzhledem k liberálnosti společnosti, ale i liberálního přístupu ve školství se stále častěji vyskytuje otázka, jak působit na žáka, jak ho zaujmout, jak ho výchovně motivovat a orientovat pro potřeby jeho budoucího života.

Využitelnost práce ve školské praxi spočívá především v tom, že zpracovává aktuální téma, na jehož základě si může každý ředitel školy zmapovat aktuální stav sociálně patologických jevů ve škole, může jej takto sledovat ve vývoji podle předem stanovených kritérií.

Téma práce rovněž významně přesahuje rámec školy, ba dokonce regionu. Závěry mohou být využitelné i v práci jiných škol, v dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, ve vzdělávání metodiků prevence, výchovných poradců a ředitelů škol.

2 Legislativní rámec problematiky

Legislativní rámec problematiky je zajištěn koncepcí státní politiky zaměřené k prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků, a studentů ve školách a školských zařízeních a strategiemi prevence, které jsou tvořeny těmito dokumenty:

- Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na období 2005 - 2008
<http://www.msmt.cz/vzdclavani/strategie-prevence-socialne-patologickych-ievu-u-deti-a-mladeze>
- Národní strategie protidrogové politiky na období 2005 - 2009
<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=195>
- Strategie prevence kriminality na léta 2004 - 2007
<http://www.invcr.cz/prevence/system/vlada/2004/index.html>
- Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007 - 2013
<http://www.msmt.cz/mladez/koncepce-statni-politikv-pro-oblast-deti-a-mladeze-na-obdobi-2007-2013>

Dále je zmiňovaná problematika zpracována do metodických pokynů a vyhlášek MŠMT, které řeší následující oblasti:

- Metodický pokyn k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č.j. 28 275/2000-22.
- Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j. 20 006/2007-51.
- Metodický pokyn k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance č.j.14 423/92-22.
- Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví č.j. 10 194/2002-14.
- Metodický pokyn ke Spolupráci předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané č.j. 25 884/2003-24.

- Metodický pokyn Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2005-2008 č.j.10 844/2005 .
- Vyhláška č.72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.
- Vyhláška č.48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, v platném znění

Další rovínou jsou zákonné normy ve formě zákonů, které v paragrafovém znění řeší dílčí problematiku prevence sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů, jak z hlediska způsobilosti, zodpovědnosti za své jednání, sociálního postavení jedince ve společnosti, rodině. Je tu řešena otázka práv a povinností dětí, žáků a studentů. V paragrafovém znění jsou to především tyto zákony:

- zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, v platném znění
- zákon č.167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, v platném znění
- zákon č.283/1991 Sb., o Policii České republiky, v platném znění
- zákon č.553/1991 Sb., o obecní policii, v platném znění
- zákon č.359/1999Sb., o sociálně - právní ochraně dětí, v platném znění
- zákon č.94/1963 Sb., o rodině, v platném znění
- zákon č.218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, v platném znění
- zákon č.379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami způsobenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami, v platném znění
- zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, v platném znění
- zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, v platném znění
- zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, v platném znění
- zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, v platném znění
- zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon, v platném znění

2.1 Ředitel školy a systém organizace a řízení primární prevence sociálně patologických jevů

Systém organizace a prevence sociálně patologických jevů je dalším nástrojem, který musí ředitele školy znát. V současné době má následující podobu a systémové zabezpečení jednotlivých úrovní má takto vymezený obsah úkolů a činností:

a) Vláda

- zpracovává zásadní materiály v oblasti systému organizace a prevence sociálně patologických jevů
- stanovuje koncepci, vytyčuje státní cíle státní politiky
- stanovuje resortní cíle, úkoly
- stanovuje způsoby financování

b) MSMT (případně jednotlivé resorty)

- na základě úkolů a cílů danými schválenými státními dokumenty pro oblast primární prevence sociálně patologických jevů zpracovává ministerstvo závazný koncepční materiál pro vymezené období
- musí zajistit finanční prostředky na primární prevenci
- spolupracuje v oblasti primární prevence se všemi ministerstvy
- vytváří informační komunikační systém pro činnost resortního systému prevence
- vytváří vhodné podmínky pro činnost přímo řízených organizací, využívá jejich potenciálu v oblasti metodické, metodologické a vzdělávací
- metodicky vede krajské školské koordinátory prevence

c) Krajský úřad

- zabezpečuje koordinaci činnosti jednotlivých institucí a naplňování úkolů a záměrů v resortu školství, mládeže a tělovýchovy na krajské úrovni
- stanovuje krajského školského koordinátora prevence
- vytváří podmínky pro realizaci Minimálních preventivních programů ve školách v rámci kraje, kontroluje plnění těchto programů
- zabezpečuje systém vzdělávání pedagogických pracovníků a pečuje o zvyšování jejich odborné způsobilosti pro výkon činností v oblasti prevence
- zřizuje pedagogicko-psychologické poradny a vymezuje jejich územní působnost
- zajišťuje finanční prostředky na primární prevenci
- dbá o naplňování úkolů, cílů a záměrů stanovených Strategii MSMT

c) Krajský školský koordinátor prevence

- spolupracuje s krajským protidrogovým koordinátorem a koordinátorem prevence kriminality a dalšími subjekty podílejícími se na prevenci v rámci kraje
- sleduje situaci na školách v regionu z hlediska podmínek, aktivit a realizace Minimálních preventivních programů
- metodicky spolupracuje s metodiky prevence v pedagogicko-psychologických poradnách
- kontroluje naplňování Minimálních preventivních programů, vyhodnocuje, dává návrhy na změny v krajské koncepci
- prostřednictvím hejtmána předkládá návrhy na změny MŠMT
- předkládá návrh na finanční podporu prevence ze státních zdrojů

d) Metodik prevence v pedagogicko-psychologické poradně

- realizuje a zajišťuje prevenci sociálně patologických a preventivních opatření v oblasti územní působnosti vymezené krajským úřadem
- zajišťuje koordinaci a metodickou pomoc školním metodikům prevence, organizuje porady a individuální odborné konzultace
- spolupracuje s krajským metodikem a udržuje kontakt se všemi institucemi, organizacemi a jednotlivci, kteří se v rámci kraje na prevenci podílejí
- pečuje o svůj odborný růst

e) Ředitel školy

Odpovídá za systémové aktivity školy v oblasti prevence. Vytváří podmínky pro předcházení vzniku sociálně patologických jevů.

Pro práci ředitele školy je nesmírně důležité mít celou legislativní oblast sociálně patologických jevů zmapovanou. Z hlediska operativního, organizačního, plánování, kontroly a řízení je pro ředitele školy nezbytné vlastnit aktuální soubor strategií, zákonů, vyhlášek a metodických pokynů platných pro oblast prevence sociálně patologických jevů a sledovat vývojové tendence v této oblasti. Tyto se mu stanou nezbytnou pomůckou v jeho manažerské činnosti v oblasti prevence sociálně patologických jevů ve vlastní škole. Zároveň je však důležité, aby stejný legislativní rámec vlastnil i školní metodik prevence. Z hlediska metodiky prevence je důležitá spolupráce ředitele školy se školním metodikem prevence sociálně patologických jevů, výchovným poradcem, třídními učiteli, učiteli a žáky. Nesmíme zapomínat ani na rodiče, kteří jsou velmi důležitým článkem celého řetězce. Z hlediska eliminace sociálně patologických jevů na škole musí ředitel školy zajistit splnění následujících úkolů:

- zabezpečit poskytování poradenských služeb ve škole se zaměřením na primární prevenci sociálně patologických jevů

ředitel školy musí mít přehled a kontakt s problematikou sociálně patologických jevů u žáků ve své škole, musí řešit aktuální problémy související s výskytem sociálně patologických jevů ve škole

ustanovit metodika prevence sociálně patologických jevů

koordinaci, vypracování Minimálního preventivního programu, kterému předchází diskuze pedagogických pracovníků s metodikem prevence sociálně patologických jevů, reálné plnění tohoto programu a vyhodnocení programu

zpracovat pracovní náplň metodika školní prevence sociálně patologických jevů

metodik prevence si vede Deník prevence, do kterého si píše všechna reálná zjištění v následující struktuře:

- rok, den, přesná hodina a minuta
- jméno, příjmení žáka/ů, třída
- výpovědi žáků, svědků události - žáci je podepíší
- řešení, spolupráce s PPP
- závěr

podporovat a zajistit školení metodika prevence sociálně patologických jevů, dbát o jeho odborný růst, který může dosáhnout studiem k výkonu specializovaných činností:

Studiem získává jeho absolvent další kvalifikační předpoklady pro výkon specializovaných činností, kterými jsou: ...c) prevence sociálně patologických jevů. Studium v délce trvání nejméně 250 vyučovacích hodin se ukončuje obhajobou závěrečné písemné práce a závěrečnou zkouškou před komisí. Po jejím úspěšném absolvování získává absolvent osvědčení.¹ Studium je možné realizovat jak v rámci celoživotního vzdělávání na vysoké škole, tak i v zařízení dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků mimo vysoké školy za splnění dikce dané vyhláškou. Za těchto předpokladů se pedagogickému pracovníkovi, který vedle přímé pedagogické činnosti vykonává také specializované činnosti, k jejichž výkonu jsou nezbytné další kvalifikační předpoklady, se poskytuje příplatek ve výši 1 000 až 2 000 Kč měsíčně.² Vnitřním platovým předpisem si může ředitel školy upravit výši příplatku pro metodika prevence sociálně patologických jevů, ve vlastní škole vzhledem

par.9 odst.1 písm. c a odstavec 2 vyhlášky č.317/2005 Sb.,o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků.

² JAKUBKA,J. a kol. *Zákoník práce*. Olomouc: ANAG,2008. par.133 , s.243. ISBN 978-80-7263-432-3.

k náročnosti a specifčnosti jeho práce, v rozmezí stanoveném zákoníkem práce v platném znění.

- metodik prevence musí mít zpracovaný legislativní rámec problematiky-strategie, zákony, vyhlášky, metodické pokyny, důležitá telefonní čísla
- v rámci vlastní činnosti metodika ve škole vytvořit podmínky pro činnost:
 - o vlastní kabinet
 - o ustanovit konzultační hodiny - den a přesná hodina
 - o vlastní telefon v kabinetě
 - o počítačem s přístupem na internet
 - o knihovničkou s odbornou literaturou, videotékou, CD nosiči
 - o ve sborovně a v prostorách školy umožnit instalování 2 nástěnek metodika prevence sociálně patologických jevů u žáků (využití pro učitele, žáky, zákonné zástupce žáků a návštěvníky školy)
- začlenit do školního vzdělávacího programu problematiku prevence sociálně patologických jevů u žáků
- zajistit seznámení pedagogických pracovníků s problematikou prevence sociálně patologických jevů u žáků - pravidelné vystoupení školního metodika prevence na pedagogické radě, dále speciální semináře pro pedagogy, DVPP
- komplexnost v přístupu pedagogických pracovníků ve všech oblastech prevence sociálně patologických jevů u žáků, která se dotýká zejména těchto oblastí:
 - a) *oblast zdravého životního stylu (výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, výživa a pohybové aktivity),*
 - b) *oblast společenskovední (komunikace, sociální dovednosti a kompetence),*
 - c) *oblast přírodovědná (biologie člověka, fyziologie, chemie),*
 - d) *oblast rodinné a občanské výchovy,*
 - e) *oblast sociálně-právní.³*
- ve školním řádu a vnitřním řádu školy věnovat pozornost prevenci sociálně patologických jevů ve škole, za porušení ustanovení školního řádu stanovit sankce, zajistit seznámení pedagogů se školním řádem, rovněž tak prokazatelné seznámení žáků a zákonných zástupců

článek 3, odst.2 metodického pokynu k primární prevenci sociálně patologických jevů u žáků, dětí a studentů ve školách a školských zařízeních, č. j. 20 006/2007-51.

f) Školní metodik prevence

Základní činnost metodika prevence sociálně patologických jevů je dána zákonnou normou a rozlišuje následující činnosti:

Metodické a koordinační činnosti

- 1) *Koordinace tvorby a kontrola realizace preventivního programu školy.*
- 2) *Koordinace a participace na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislosti, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, prekriminálního a kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškozování a dalších sociálně patologických jevů.*
- 3) *Metodické vedení činnosti pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů (vyhledávání problémových projevů chování, preventivní práce s třídními kolektivy apod.).*
- 4) *Koordinace vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů.*
- 5) *Koordinace přípravy a realizace aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a na integraci žáků/cizinců, prioritou v rámci tohoto procesu je prevence rasizmu, xenofobie a dalších jevů, které souvisí s otázkou přijímání kulturní a etnické odlišnosti.*
- 6) *Koordinace spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku prevence sociálně patologických jevů, s metodikem preventivních aktivit v poradně a s odbornými pracovišti (poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými, a dalšími zařízeními a institucemi), které působí v oblasti prevence sociálně patologických jevů.*
- 7) *Kontaktování odpovídajícího odborného pracoviště a participace na intervenci a následné péči v případě akutního výskytu sociálně patologických jevů.*
- 8) *Shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči specializovaných poradenských zařízení v rámci prevence sociálně patologických jevů v souladu s předpisy o ochraně osobních údajů.*
- 9) *Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti školního metodika prevence, navržená a realizovaná opatření.*

Informační činnosti

- 1) *Zajišťování a předávání odborných informací o problematice sociálně patologických jevů, o nabídkách programů a projektů, o metodách a formách specifické primární prevence pedagogickým pracovníkům školy.*

2) *Prezentace výsledků preventivní práce školy, získávání nových odborných informací a zkušeností.*

3) *Vedení a průběžné aktualizování databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence sociálně patologických jevů (orgány státní správy a samosprávy, střediska výchovné péče, poradny, zdravotnická zařízení, Policie ČR, orgány sociální péče, nestátní organizace působící oblasti prevence, centra krizové intervence a další zařízení, instituce i jednotliví odborníci).*

Poradenská činnost

1) *Vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem či projevy sociálně patologického chování; poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům, případně zajišťování péče odpovídajícího odborného pracoviště (ve spolupráci s třídními učiteli).*

2) *Spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje sociálně patologických jevů a jednotlivých žáků a tříd a participace na sledování úrovně rizikových faktorů, které jsou významné pro rozvoj sociálně patologických jevů ve škole.*

3) *Příprava podmínek pro integraci žáků se specifickými poruchami chování ve škole a koordinace poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními⁴*

g) Třídní učitel

Třídní učitel monitoruje vztahy žáků ve třídě, zachycuje první varovné signály ve vztahu k prevenci sociálně patologických jevů. Spolupracuje se školním metodikem prevence a ostatními učiteli.

- podílí se na realizaci Minimálního preventivního programu školy
- spolupracuje se zákonnými zástupci žáků třídy
- má přehled o osobnostních zvláštnostech žáků třídy a o jejich rodinném zázemí
- dbá na dodržování pravidel v souladu se školním řádem a vytváří pozitivní motivaci k dodržování pravidel

Zajištěním a splněním těchto úkolů a spoluprací se státními orgány a nestátními organizacemi, vytvoří ředitel školy podmínky pro činnost školního metodika prevence sociálně patologických jevů ve škole. Splní úkoly, které jsou před něj kladeny v oblasti

⁴ Příloha č.3/11 vyhlášky č.72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

prevence sociálně patologických jevů, z pozice ředitele školy. V neposlední řadě jasnou strategií a čitelným řízením koordinuje činnost všech pedagogických pracovníků v této oblasti a přispívá k příznivému klimatu na škole.

3 Klima školy

V odborné literatuře je do jisté míry ztotožňován pojem klima školy s vnitřním prostředím školy. Vývoj společnosti ukázal, že politické a sociální změny, jež proces vývoje společnosti provázejí, mají malý dopad na základní principy vnitřní činnosti škol a jejího vnitřního prostředí. Jedním z nejsilnějších faktorů ovlivňujících vnímanou kvalitu práce školy je právě kvalita vnitřního prostředí školy, kterou charakterizuje kultura školy, mezilidské vztahy, organizační model školy, kvalita managementu a pedagogického sboru, materiální vybavení školy. Největší význam pro klima školy mají však kultura školy, kvalita managementu a systém mezilidských vztahů.

3.1 Kultura školy

Kulturu každé školy ovlivňuje celá řada jevů, které vyplývají z velikosti školy, z kulturních tradic, z příslušnosti k určité generaci. Protože škola není osamoceným prvkem ve společnosti, působí na ni vlivy politické, ekonomické, demografické, kulturní ale také zřizovatel, veřejnost, partneři školy, konkurenční školy, zákonní zástupci a žáci. Vedle těchto obecně známých determinant ovlivňuje kulturu školy kvalita managementu, kvalita učitelského sboru, poloha školy, finanční situace školy, vybavení školy, historie školy a její image. Tyto jevy izolovaně či vzájemně působí na dění uvnitř každé školy a výrazným způsobem ji ovlivňují. Z tohoto pohledu se promítají do hodnot, norem a vztahů, které ve škole existují. Každá škola se nějakým způsobem chová, tzn. má svá pravidla a řád školy, na základě kterých jedná i s dalšími partnery. Školu charakterizují i její vlastní rituály, ceremoniály a samozřejmě proces výuky.

Další skupinou symbolů, které školu přesně identifikují, jsou symboly vizuální. Je to především stav budov, vnitřní i vnější, případně zeleně a sportovišť, vybavení, pořádek, čistota. Podstatné je zdůraznit a vyzdvihnout úspěchy školy, žáků, učitelů-poháry, diplomy, fotografie umístit na nástěnky, prezentovat úspěchy v tisku. Využít propagačních a reklamních předmětů, které škola nechá opatřit logem a znakem. Zejména při sportovních soutěžích využívat vlajky školy s logem a znakem, sportovní dresy školy.

Velice důležité jsou i symboly verbální. Škola musí jasně a přesně formulovat své cíle. Jedním z účastníků procesu, kteří je budou naplňovat jsou pedagogové. Na jejich odborné a lidské úrovni závisí to, jak budou školu vnímat žáci, jejich zákonní zástupci a široká veřejnost. S výchovným a vzdělávacím procesem je úzce spjat jazyk a komunikace. V rámci školního prostředí jde především o komunikaci, motivaci, ukázat cestu, odstraňovat nejasnosti a řešit problémy. Komunikací a komunikačními technikami vést žáky k otevřenosti, pochopení jevů, procesů a problémů. V galerii úspěšných absolventů školy, dnes významných sportovců, osobností, ukázat sílu lidské touhy stát se úspěšný ve sportu i v osobním profesním životě. V oblasti kurikula dát žákům možnost kulturního, sportovního a jiného vyžití, mám tím na mysli takové aktivity jako jsou exkurze, výlety, sportovní utkání, sportovní olympiády, školní akademie, školní divadelní představení, lyžařské kurzy. To jsou aktivity, na kterých se žáci mohou přímo či nepřímo podílet a zanechávají v nich trvalé vzpomínky na školu. Primárním posláním školy je bezesporu poskytovat vzdělání. A největší reklamou pro školu je dostatečný počet přijatých žáků na školu, maximální úspěšnost v přijímacím řízení na vyšší druh školy a dobří a spokojení absolventi školy.

Pro ředitele školy je budování kultury školy jedním z velmi důležitých úkolů, protože kultura školy může přímo či nepřímo eliminovat výskyt sociálně patologických jevů. Zdravá škola, kulturní prostředí a příznivé klima nevzniknou jen samy o sobě. Jsou výsledkem každodenní cílevědomé práce všech účastníků vzdělávacího procesu.

3.2 Kvalita managementu a pedagogického sboru

Kvalita lidí ovlivňuje jakoukoli lidskou činnost a ve školství to platí samozřejmě rovněž. Úroveň managementu školy se bezprostředně podílí na kvalitě školy jako takové. Ředitel školy musí být člověk s vysokou morální autoritou, přímý, čestný, pracovitý a musí být manažer, odborník. Ke všem těmto vlastnostem je zapotřebí být ještě lidský, citlivý, vnímavý k jevům, procesům, lidem a mít občanskou statečnost. Kvalita managementu mimo jiné spočívá v tom, že je čitelný, v praxi to znamená, že ředitel školy má jasné vize a koncepci školy, na jejíž tvorbě se podíleli i ostatní pedagogičtí pracovníci, vydává jednoznačné, rozhodné a smysluplné pokyny. Stanovuje reálné cíle a úkoly, kontroluje plnění úkolů, stanovuje případné sankce. Má vypracovaný systém řízení, který je po legislativní stránce doložen vypracováním směrnic organizačního řádu školy. Tento obsahuje jasná kritéria hodnocení pedagogů a žáků. Ředitel a vedení školy musí být odborně způsobilí a neustále si zvyšovat svou odbornou kvalifikaci, tím se zachovává i kontinuita vývoje se vzděláním

obecně, zajišťuje si vysokou profesní kredibilitu, růst a přehled. Ředitel školy musí zajistit finanční, materiální a technické podmínky pro činnost školy. Rozhoduje a přijímá opatření v personální oblasti, jinými slovy podstatnou měrou ovlivňuje složení pedagogického sboru. Ovšem problémem českého školství je výrazná feminizace. Pedagogický sbor školy musí pracovat jako tým, jen tak se dokáže vyrovnat s náročnými úkoly. Kreativními a netradičními způsoby výuky a činností si musí pedagogové získat žáky. I práce metodika prevence, je ve své podstatě, založena na spolupráci všech pedagogických pracovníků, a to včetně zpětné vazby.

Ředitel školy si musí uvědomit svoji velkou zodpovědnost za řízení školy a zvládnutí manažerských dovedností. Svou odpovědnost nese za pedagogický sbor, který se podílí na splnění výchovně vzdělávacích cílů školy.

3.3 Systém mezilidských vztahů

Součástí příznivého vnitřního prostředí je i systém mezilidských vztahů ve škole. Vztahy mezi lidmi ovlivňují výrazným způsobem život ve škole. Ten je dán vzájemnými vztahy vedení školy s učiteli a ostatními zaměstnanci, vztahy mezi žáky a učiteli, mezi všemi pracovníky školy navzájem, učiteli a rodiči. Nejen z pohledu ředitele, ale i pedagogických pracovníků a v neposlední řadě i z pohledu žáků samotných jsou velice důležité vztahy mezi žáky navzájem. *Chování a rozhodování žáků včetně stanovení jeho příčin je velmi složitým a komplikovaným procesem, chování je často těžko předvídatelné a iracionální. Faktory ovlivňující chování žáků/studentů je možné rozdělit do dvou základních skupin - na vnitřní a vnější. Mezi vnitřní faktory patří jejich psychické založení. Existuje řada psychologických koncepcí zabývajících se příčinami určitého chování a vysvětlující vliv psychologických procesů a stavů, jako například potřeb, motivace, osobnosti, vnímání, učení, postoje atd. Mezi hlavní vnější vlivy patří demografické faktory (věk, pohlaví, úroveň vzdělání, sociální třída, bydliště atd.), ale i faktory sociálně-kulturní a ekonomické.*[^] Úkolem a cílem ředitele v této oblasti budovat školu, která se vyznačuje zdravým a tvůrčím klimatem, které charakterizuje tvůrčí spolupráce, otevřenost, přátelství, tolerance, důvěra a sebedůvěra, snaha všech aktérů procesu dosáhnout co nejlepších výsledků.

[^] VĚTLÍK, J. *Marketingové řízení školy*. Praha: ASP1, 2006. s.51. ISBN 80-7357-176-5.

4 Výzkumné šetření

4.1 Stanovení hypotéz

Hypotéza č. 1

Výskyt nežádoucích jevů se projevuje již na 1.stupni základní školy a s přibývajícím věkem žáků má stoupající četnost výskytu a roste spektrum nežádoucích jevů na školách.

Hypotéza č.2

Kouření, alkohol a šikana jsou nejrozšířenějšími nežádoucími jevy na našich základních školách.

Hypotéza č.3

S přechodem ze základní na střední školu se rozšiřuje spektrum požívání návykových látek s orientací na měkké a těžké drogy.

Hypotéza č.4

Fenomén záškoláctví je jedním z důsledků výskytu nežádoucích jevů na školách.

4.1.2 Výzkumný vzorek

Výzkumnou sondu jsem provedl na školách v okrese Blansko, který je jedním ze sedmi okresů Jihomoravského kraje. Okres Blansko má rozlohu 942 km² a měl k 30.9.2007 105 525 obyvatel. V rámci okresu Blansko rozvíjí svoji činnost 25 neúplných základních škol, 23 úplných základních škol, 16 středních škol. Výzkumná sonda se týkala 14 212 žáků a studentů, kteří byli podle zahajovacích výkazů školního roku 2007/2008 evidováni na školách v okrese Blansko ke dni 30.9.2007. Výzkumná sonda zahrnovala reálná, evidovaná zjištění nežádoucích jevů za kalendářní rok 2007 na neúplných základních, úplných základních a středních školách v okrese Blansko.

Pro splnění vytýčeného výzkumného cíle jsem zpracoval 4 typy dotazníků směřované na ředitele škol nebo na školního metodika prevence. Bylo osloveno celkem 25 neúplných základních škol a 23 plně organizovaných škol základních škol v okrese Blansko. Tento počet tvoří 100% všech základních škol v okrese Blansko. Dále bylo osloveno 16 středních škol v okrese Blansko, z nichž u 11 je zřizovatelem Jihomoravský kraj a u 5 škol je jiný zřizovatel. Tento počet tvoří 100% všech středních škol v okrese Blansko zřizovaných krajem nebo

jiným zřizovatelem. Do výzkumného vzorku jsem zahrnul pouze ty případy, které byly zaznamenány ve školách v době vyučování nebo na akcích pořádaných školami.

Velikost vzorce v rámci výzkumného šetření:

Druh školy	Počet škol na okrese Blansko	Počet žáků, studentů
Neúplné ZŠ na okrese Blansko	25	744
Úplné ZŠ na okrese Blansko	23	7 886
Střední školy na okrese Blansko	16	5582
Celkem	64	14 212

Návratnost dotazníků v rámci výzkumného šetření:

Druh školy	Počet škol obeslaných dotazníkem	Počet škol zapojených do dotazníkového šetření	% zapojení škol do dotazníkového šetření
Neúplné ZŠ na okrese Blansko	25	23	92,00%
Úplné ZŠ na okrese Blansko	23	21	91,30%
Střední školy na okrese Blansko	16	15	93,75%
Celkem	64	59	92,35%

Zvolil jsem adresnou dotazníkovou výzkumnou metodu. Zjišťování informací pomocí dotazníkového šetření je jednou z důležitých technik pro výzkum. Kladem dotazníkového šetření byla jednotná struktura dotazníků, která zaručovala objektivní výsledky, jasnost a srozumitelnost, reálnost výskytu jevů, možnosti srovnání různých věkových skupin žáků a studentů a v neposlední řadě i výskyt jevů v jednotlivých typech škol různých škol. Je to jistý úhel pohledu, který kvantifikuje výskyt sociálně patologických jevů ve školách.

Záporem výzkumného šetření byla časová náročnost a větší prodleva při sběru dat v rámci šetření, která byla způsobena velikostí zkoumaného vzorku i liknavostí respondentů.

Pojem **reálné zjištění** je chápán jako skutečný, zjištěný, prokazatelný stav řešení, který je doložen zápisem s konkrétním výstupem.

Grafické zpracování výsledků

5.1 Grafické zpracování výsledků a vyhodnocení dotazníků

Hypotéza č. 1

Výskyt nežádoucích jevů se projevuje již na 1.stupni základní školy a s přibývajícím věkem žáků má stoupající četnost výskytu a roste spektrum nežádoucích jevů na školách.

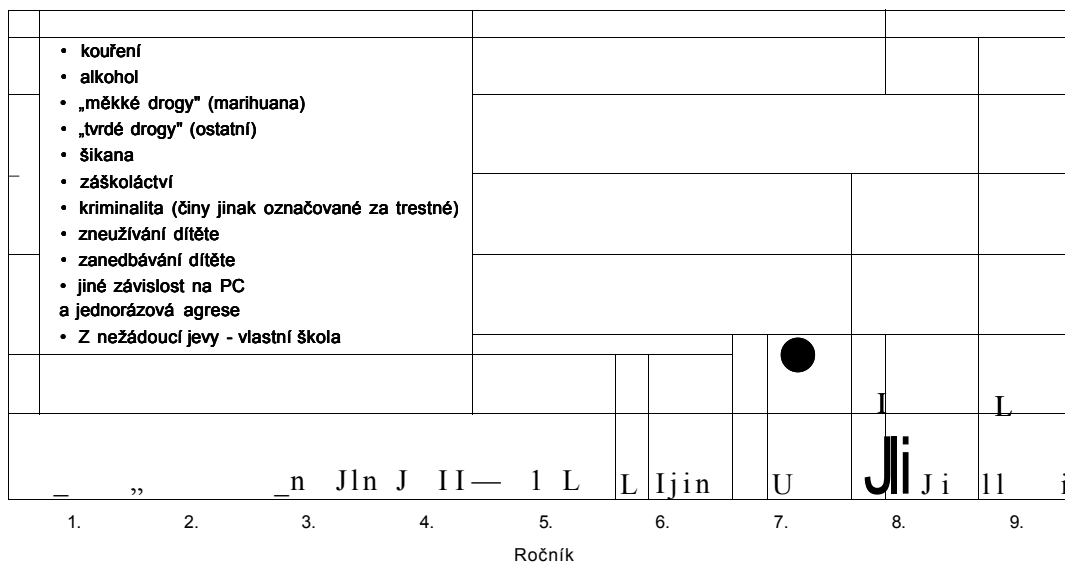
Nežádoucí jevy - ZŠ - neúplná

- kouření
- šikana
- B kriminalita (činy jinak označované za trestné)

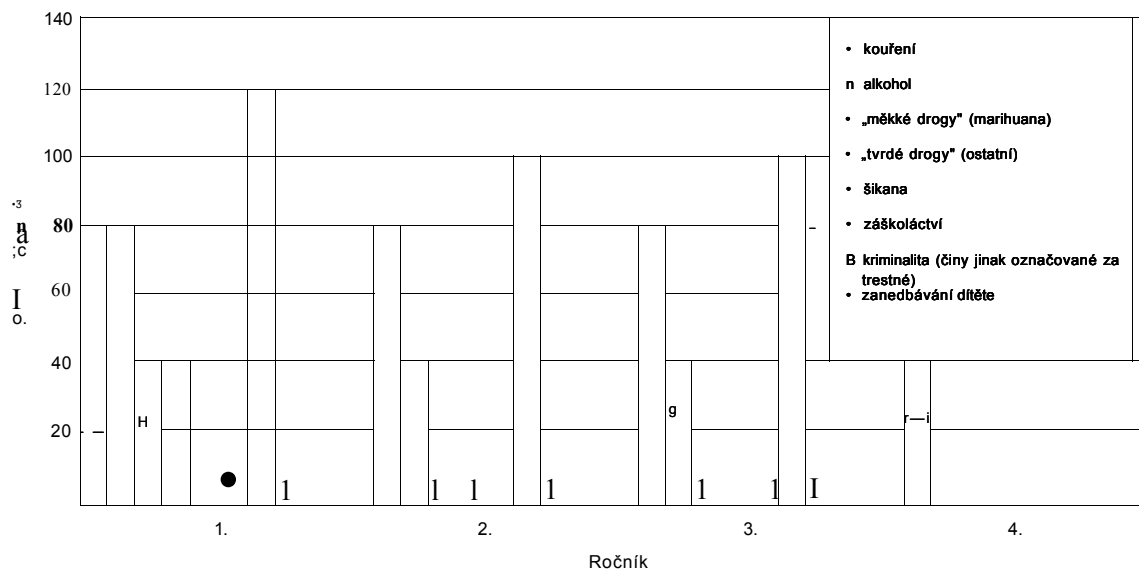

Ročník

Nežádoucí jevy - ZŠ - úplná

Nežádoucí jevy - SŠ

5.1.2 Ověření platnosti stanovené hypotézy dle výsledků výzkumu v rámci dotazníkového šetření

Na základě dotazníkového šetření lze konstatovat, že hypotéza čil předně potvrdila výskyt nežádoucích jevů již na nižším stupni základní školy. Co do počtu jsou tyto jevy ojedinělé na neúplných základních školách, nicméně reálně zaznamenané. Na úplných základních školách na nižším stupni v okrese Blansko je četnost výskytu nežádoucích jevů mírně zvýšená, nedosahuje však výskyt jednotlivých jevů přesahující překročení hranice 20 případů. Výrazný nárůst nežádoucích jevů je však v úplných základních školách na vyšším stupni. Na středních školách nastolený trend výskytu nežádoucích jevů pokračuje, počet výskytu případů ve většině druhů jevů však ještě stoupl.

Z hlediska výskytu jednotlivých jevů je situace na školách v okrese následující:

- a) Neúplné základní školy - i když je počet případů výskytu nežádoucích jevů malý, přesto je zde nejrozšířenější výskyt šikany, dále kouření a v pátém ročníku se objevuje kriminalita.
- b) Úplné základní školy - četnost výskytu nežádoucích jevů na prvním stupni úplných základních škol je mírně zvýšená a nejrozšířenějšími nežádoucími jevy jsou kouření - je nejrozšířenější, následuje šikana, záškoláctví, zanedbávání dítěte.

Na druhém stupni úplných základních škol zaznamenává četnost výskytu nežádoucích jevů enormní nárůst ve srovnání s prvním stupněm. K nejčastěji se vyskytujícím se jevům patří kouření, které kulminuje v 9.ročníku základní školy s výskytem přes 100 jevů za sledované období. Na druhém místě výskytu nežádoucích jevů je alkohol, třetí místo zaujímá šikana, následuje záškoláctví, měkké drogy, kriminalita (startuje viditelně postupně od 6.ročníku) a jiné závislosti na PC (od 6.ročníku se postupně objevují jiné závislosti s tendencí narůstající). Na vlastní škole je suma výskytu nežádoucích jevů v relaci pod průměrem výskytu těchto jevů.

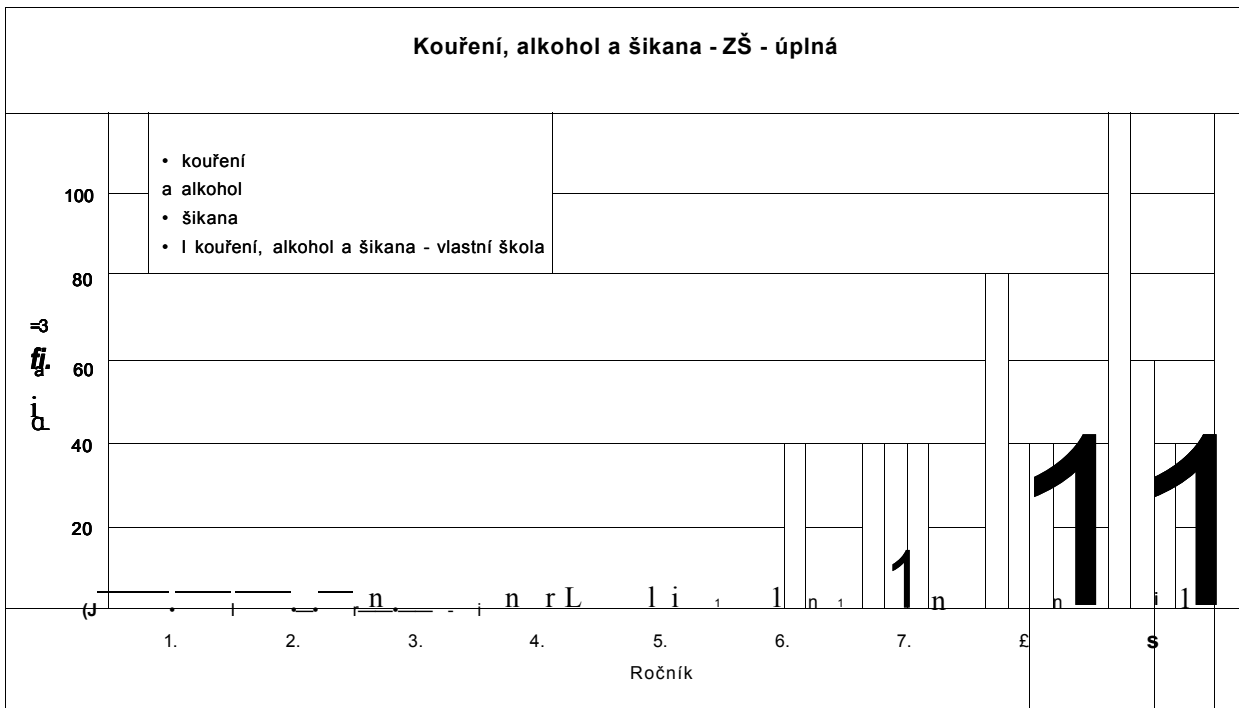
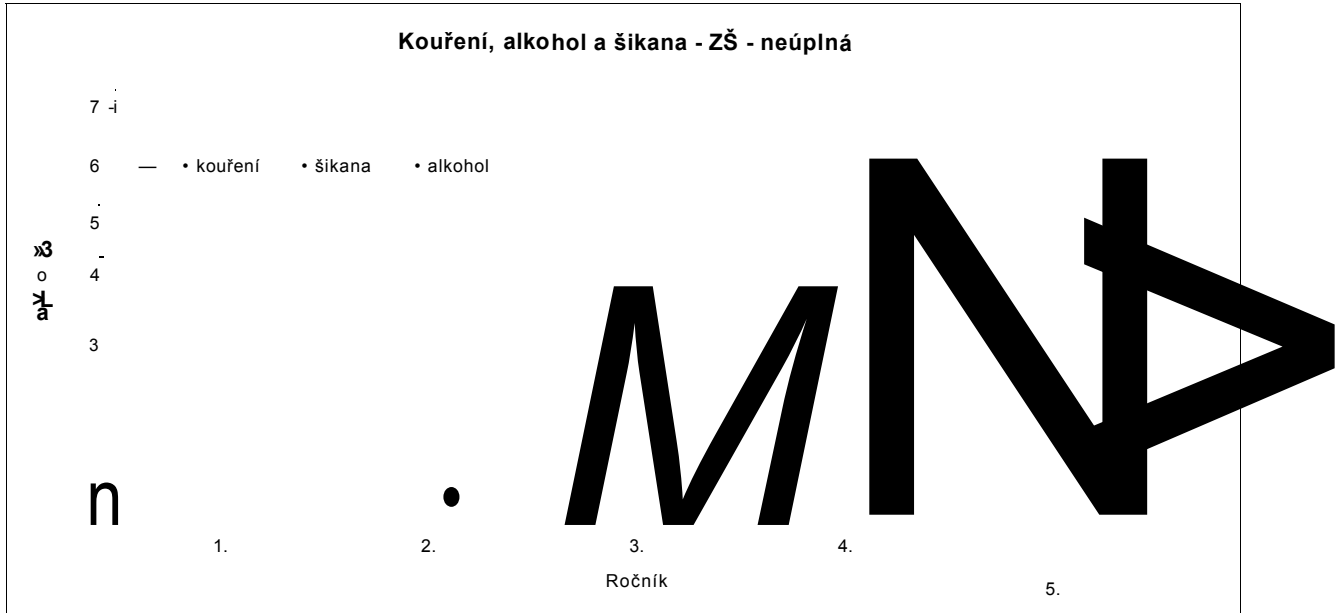
- c) Střední školy - četnost výskytu nežádoucích jevů má vyšší úroveň než ve srovnání s druhým stupněm základní školy. Projevuje se rovněž tendence stabilizace výskytu jevů a počtu jeho četnosti, která si udržuje celkem vysokou hladinu. Výjimkou stavu výskytu nežádoucích jevů v tomto segmentu školství se dle dotazníkového šetření jeví 4.ročník. A to zejména proto, že odborná učiliště jsou většinou tříletá a potom absolventi odcházejí do praxe a nemáme o nich další informace. Ostatní studenty středních škol čeká ve čtvrtém ročníku maturitní zkouška a případné zkoušky na vysokou školu, tedy velice vypjatý školní rok, který ovšem také končí dříve, a tím se minimalizuje možnost výskytu sociálně patologických jevů.

5.2

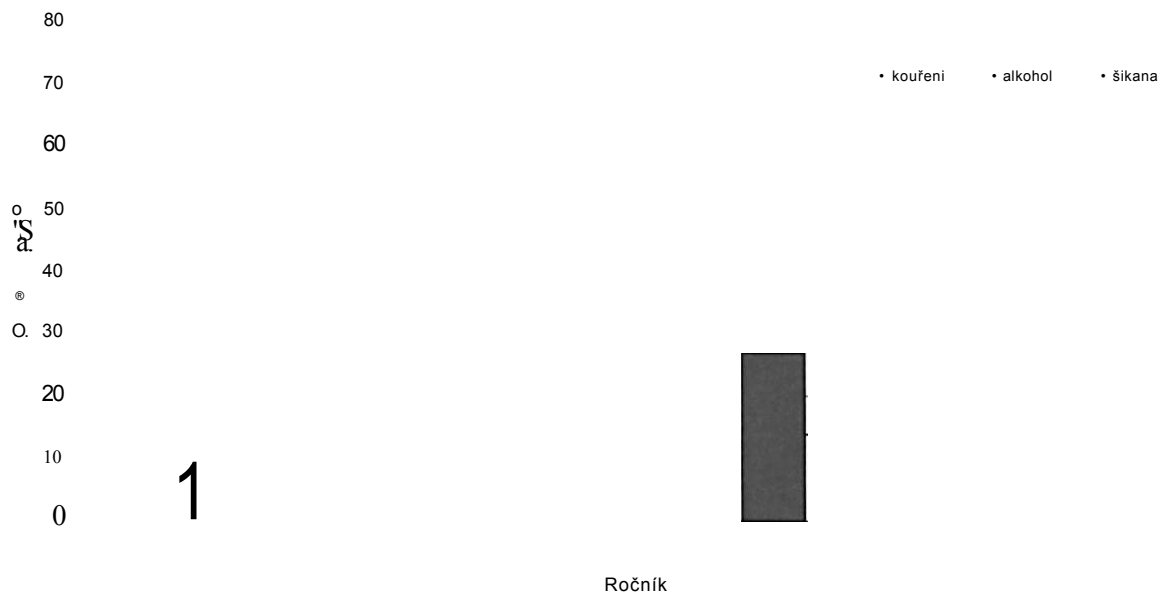
Grafické zpracování výsledků a vyhodnocení dotazníků

Hypotéza č.2

Kouření, alkohol a šikana jsou nejrozšířenějšími nežádoucími jevy na našich základních školách.

Kouření, alkohol a šikana - SŠ

5.2.1 Ověření platnosti stanovené hypotézy dle výsledků výzkumu v rámci dotazníkového šetření

Na základě dotazníkového šetření lze konstatovat, že hypotéza č.2 se potvrdila, ovšem s touto nuancí.

a) Neúplné základní školy - je pro ně příznačný nízký počet případů šikany, kouření a výskyt alkoholu nebyl prokázán.

b) Úplné základní školy - na prvním stupni potvrdily opět existenci výskytu kouření a šikany, rovněž vzestupnou tendenci těchto jevů. Alkohol se vyskytl až pátém ročníku.

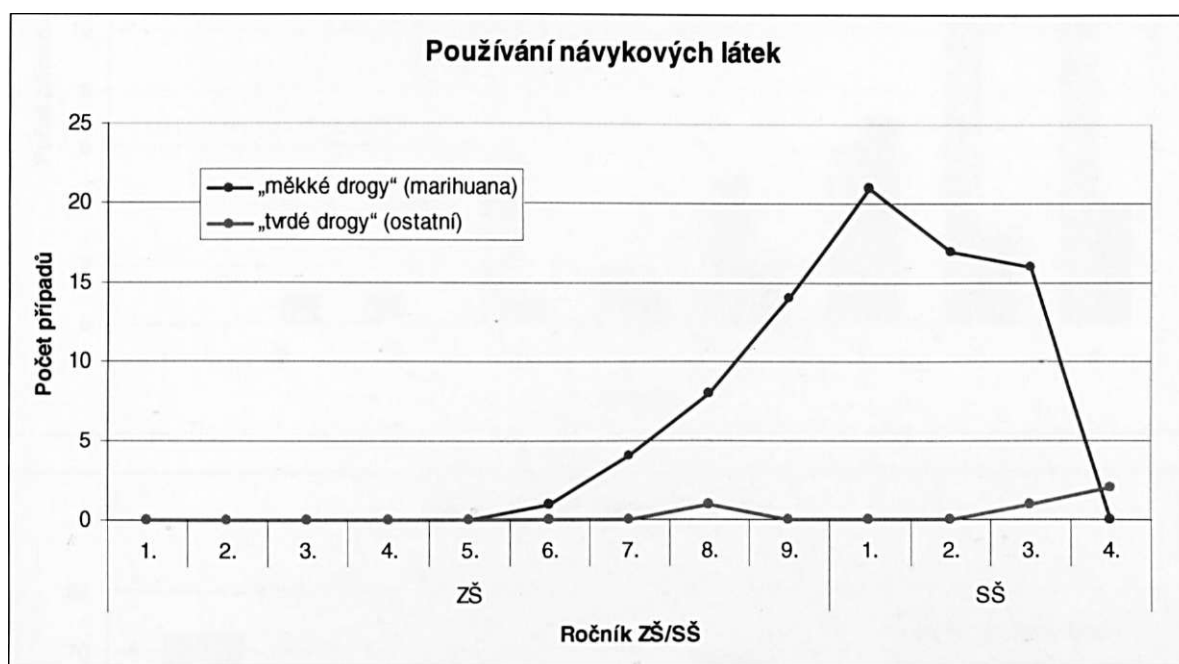
Na druhém stupni základní školy došlo ke strmému nárůstu kouření v každém ročníku, který vrcholí v 9.ročníku s počtem přes jedno sto evidovaných případů. Šikana má stoupající tendenci do sedmého ročníku, kdy kulminuje, směrem k devátému ročníku počet výskytů pozvolna klesá, nicméně počet více než 20 případů za okres v jednom roce je číslo vysoké. Alkohol dle šetření byl jeho výskyt zaznamenán od pátého do devátého ročníku. I na vlastní škole se projevila existence výskytu konkrétních jevů, suma výskytu je však pod průměrem výskytu v okrese. Obecná tendence jevů je zásadně narůstající.

Pro zajímavost jsem zpracoval graf výskytu zmiňovaných jevů ještě na středních školách z hlediska kontinuity vývoje jevů. Na středních školách zaujímá z těchto nejrozšířenějších jevů první místo kouření, následuje alkohol a šikana.

5.3 Grafické zpracování výsledků a vyhodnocení dotazníků

Hypotéza č.3

S přechodem ze základní na střední školu se rozšiřuje spektrum požívání návykových látek s orientací na měkké a těžké drogy.

5.3.1 Ověření platnosti stanovené hypotézy dle výsledků výzkumu v rámci dotazníkového šetření

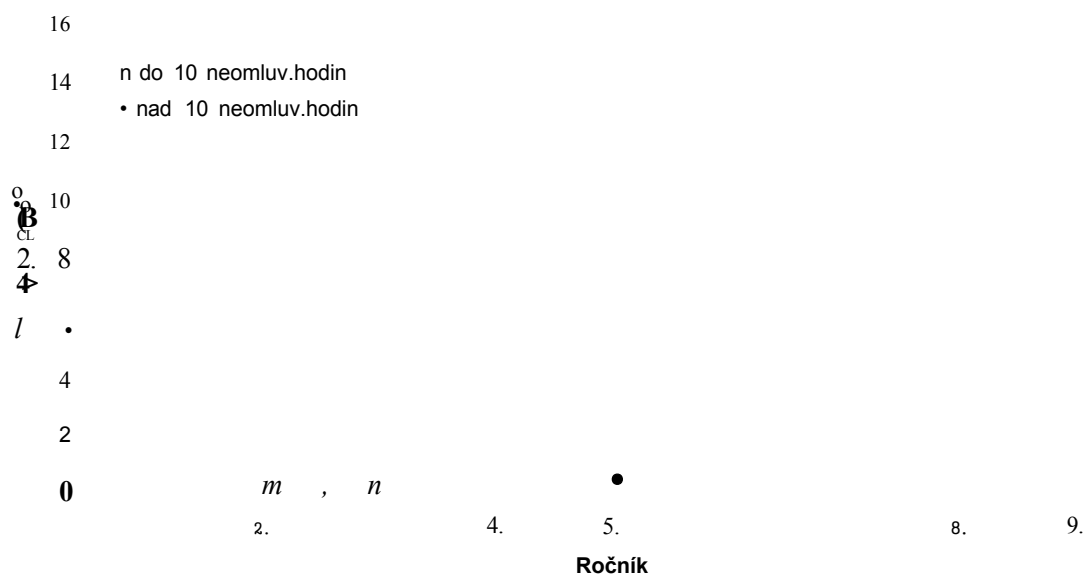
Na základě dotazníkového šetření lze konstatovat, že hypotéza č.3 je pravdivá. S přechodem žáků na střední školu dochází k enormnímu nárůstu počtu případů požívání měkkých drog, později se projevuje jistá setrvačnost a mírná klesající tendence, která však znamená nových experimentálních cest v podobě objevení a aplikování tvrdých drog.

5.4 Grafické zpracování výsledků a vyhodnocení dotazníků

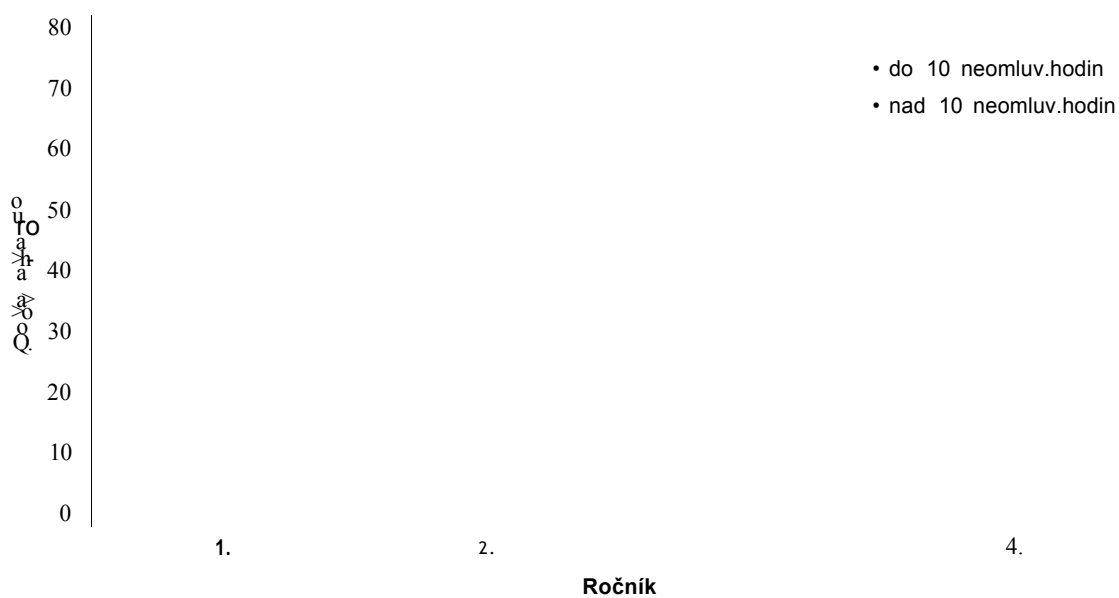
Hypotéza č.4

Fenomén záškoláctví je jedním z důsledků výskytu nežádoucích jevů na školách.

Záškoláctví - základní škola

Záškoláctví - střední škola

5.4.1 Ověření platnosti stanovené hypotézy dle výsledků výzkumu v rámci dotazníkového šetření

Na základě dotazníkového šetření lze konstatovat, že hypotéza č.4 je pravdivá. Výsledky dotazníkového šetření potvrdily výskyt neomluvené absence na základních a středních školách v okrese Blansko. Zatímco na základních školách má absence do 10 neomluvených hodin stoupající tendenci v počtu případů, výskyt neomluvené absence nad 10 hodin nemá takový přímý vzestup a projevuje se i jistá tendence výchylek v počtu jevů v následujícím ročníku základních škol. V základních školách je jednoznačná převaha absence do 10 neomluvených hodin nad absencí nad 10 neomluvených hodin.

Na středních školách okresu Blansko se počet případů neomluvené absence do 10 hodin prudce zvýšil a znamená více jak 60 případů za daný ročník v kalendářním roce. K razantnímu snížení oproti předchozímu stavu dochází ve čtvrtém maturitním ročníku. Výskyt případů neomluvené absence nad 10 hodin je zhruba poloviční, ale i tato průměrná hodnota nad 30 případů za ročník v kalendářním roce je vysoká. Opět dochází k razantnímu snížení počtu případů v maturitním ročníku.

V této oblasti selhává především rodina, která si v mnohých případech neplní důsledně svoji funkci. Rovněž ředitel školy a všichni pedagogičtí pracovníci musí věnovat zvýšenou pozornost absenci žáků a včas a účinně reagovat. Podchytit nežádoucí absenci a využít všech zákonných prostředků k její eliminaci. Kontakt s rodinou a vzájemná informovanost jsou nezbytným předpokladem pro snížení absence jako takové.

6. Výsledky šetření

Výsledky dotazníkového šetření potvrdily výskyt sociálně patologických jevů na školách v okrese Blansko i na škole, kde jsem ředitelem. Otázkou však zůstává míra a intenzita výskytu sociálně patologických jevů. Z toho plyne, že každý ředitel školy musí věnovat náležitou pozornost sociálně patologickým jevům ve své škole. Má k tomu tým spolupracovníků - zástupce ředitele, metodika prevence, výchovného poradce, třídní učitele, učitele a všechny zaměstnance školy - kteří se podílejí, různou měrou, na výchovně vzdělávací činnosti školy.

Výsledky šetření prokázaly obecně vzestupnou tendenci výskytu sociálně patologických jevů na školách v okrese Blansko.

6.1 Neúplné základní školy

Na okrese Blansko je 25 neúplných základních škol s celkovým počtem 744 žáci. Do dotazníkového šetření se zapojilo 23 škol, což je 92% všech škol na okrese. Z hlediska demografického a sociologického je nutno brát v úvahu, že se jedná o školy s malým počtem žáků a většinou v menších obcích s malým počtem obyvatel. Dále musíme vzít v úvahu tu skutečnost, že máme výsledky dotazníkové šetření na základě skutečně evidovaných a prokázaných jevů, ale musíme počítat i jistým procentem výskytu jevů, které se nepodařilo zajistit či zjistit. Z hlediska této výchozí premise musí ředitel neúplné školy věnovat soustavnou pozornost sociálně patologickým jevům a jejich prevenci. Nejrozšířenějším sociálně patologickým jevem v tomto druhu škol je šikana 18x, která se projevuje vyloučením jedince z kolektivu 4x, psychickou šikanou 5x a fyzickou šikanou 6x a nepodloženým podezřením 3x. Na druhém místě je výskyt kouření 9x, který byl zaznamenán již od druhého ročníku základní školy, dále se objevují také případy zanedbávání dítěte 3x, a to ve třech ročnících po jednom evidovaném případě, v pátém ročníku se objevil jeden případ kriminality majetkové povahy. Všechny zmiňované jevy mají tendenci růstu.

6.2 Úplné základní školy

Na okrese Blansko je 23 úplných základních škol s celkovým počtem 7 886 žáků. Do dotazníkového šetření se zapojilo 21 škol, což je 91,30% všech škol na okrese. Z hlediska demografického a sociologického se tento druh škol vyskytuje pouze ve velkých obcích a městech, většinou s dobrou až výbornou dopravní dostupností. Největší z nich Blansko má 21015 obyvatel, Boskovice 11 304 obyvatel a Adamov 4 850 obyvatel. Opět musíme počítat s možností, že se nepodařilo zachytit a evidovat všechny nežádoucí jevy. První stupeň úplné základní školy - první místo zaujímá kouření, následuje šikana, záškoláctví, majetková kriminalita, zanedbávání dítěte, alkohol, závislost na PC. Celkově za úplnou základní školu první místo zaujímá kouření s 275 případy za sledované období roku 2007, druhá je šikana se 151 případy, která se projevuje vyloučením jedince z kolektivu 33x, psychickou šikanou 40x, fyzickou šikanou 51x, lynčování 1x, nepodloženými podezřeními 27x, třetí alkohol se 119 případy, čtvrté záškoláctví se 47 případy do 10 neomluvených a 19 případy nad 10 neomluvených hodin, pátá majetková kriminalita se 41 případem, šestá závislost na PC s 32 případy...!/?ozva/z působení médií a jejich prostřednictvím generování mediální a virtuální reality a vytváření „ kyberprosturu“ však klade na pedagogiku další nároky. V digitálním

a mediálním věku tradiční jevy přirozeného světa dostávají svou digitální či mediální podobu. Tak jako vzdělávání dostává mediální a elektronickou podobu, podobně již mluvíme o digitální či počítačové kriminalitě....Předmětem mediální kriminality se mohou v budoucnu stát jevy, které komerční televize vnesla do české kultury v devadesátých letech... Majitelé a zastánci komerčního vysílání opakovaně zpochybňují vliv násilí v televizi na růst agresivity ve společnosti, především u mladé generace, navzdory výsledkům řady sociologických a psychických studií,⁶ Sedmý v pořadí výskyt měkkých drog ve 27 případech, za osmé zanedbávání dítěte ve 14 případech, dále následují jednorázová agrese ve 2 případech, výskyt tvrdých drog v 1 případě a taktéž 1x zneužívání dítěte. Třídy se naplňují do počtu žáků 30 ve třídě. Nejrozšířenějším sociálně patologickým jevem na základní škole je kouření s kulminací v 9.ročníku 105 jednotlivých případů. Na vlastní škole je výskyt sociálně patologických jevů pod průměrnými hodnotami v okrese.

6.3 Střední školy

Na okrese Blansko je 16 středních škol s celkovým počtem 5 582 studentů. Do dotazníkového šetření se zapojilo 15 škol, což je 93,75% všech škol na okrese. Z hlediska demografického a sociologického se tento druh škol vyskytuje pouze ve velkých městech, výjimku tvoří pouze jedna velká obec. Reálná možnost, že se nepodařilo zachytit a evidovat všechny nežádoucí jevy existuje. Na středních školách studuje o 2 304 studentů méně než na úplných základních školách. Přesto je výskyt a počet nežádoucích jevů zhruba srovnatelný co do kvantifikace. Ve skutečnosti však díky výrazně nižšímu počtu studentů znamená poměrně vysoký nárůst výskytu sociálně patologických jevů u studentů středních škol, tedy mládeží ve věku 15-19 let. Další jev, který je možno vypožorovat, je poměrně rovnoměrný výskyt sociálně patologického jevu během období studia na střední škole, kde výjimku tvoří 4. maturitní ročník a také ta skutečnost, že střední odborná učiliště jsou většinou třiletá, a tudíž dochází k odchodu absolventů do praxe. Na středních školách v okrese Blansko vypadá výskyt četnosti sociálně patologických jevů následovně: prvenství pro oblast středních škol získalo záškoláctví s 331 případem výskytu jevu. Při bližším zkoumání je záškoláctví do 10 neomluvených hodin reprezentováno 219 případy výskytu, záškoláctví nad 10 neomluvených hodin bylo reprezentováno 112 případy výskytu. Druhé místo zaujalo

Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007-2013. Role médií v socializaci a sociálním zrání dětí a mládeže, s.8.

kouření s 237 případy výskytu jevu, třetí byl alkohol se 79 případy výskytu jevu, čtvrté místo připadlo výskytu měkkých drog s 54 případy výskytu, pátá příčka patří šikaně, která se projevuje vyloučením jednotlivce z kolektivu v 7 případech, psychickou šikanou ve 13 případech, fyzickou šikanou v 11 případech a nepodloženým podezřením v 11 případech. Šesté místo dle výsledků výskytu zaujala kriminalita ve složení výskyt případů násilné povahy 2x, majetkové povahy 21x, pod vlivem návykové látky 3x, sedmé místo obsadilo gamblerství, osmé místo tvrdé drogy s četností výskytu 3x a deváté místo zanedbávání dítěte s četností výskytu 2x. *Tuto skutečnost dokumentují i čísla z policejních akcí konaných 15. a 16.2.2008. Policie odhalila 15 podnapilých mladistvých a jedno dítě. Celkem šestnáct osob mladších 18 let, u kterých byla pozitivní dechová zkouška na alkohol. Rekordmanem byl šestnáctiletý mladík, který nadýchal 1,62 promile alkoholu.*⁷

O tom, že jsme světoví, ovšem neblaze svědčí následující fakta: *Téměř čtvrtina dospělých v Evropě podle zprávy někdy během života konopí (užívané hlavně ve formě marihuany či hašiše) vyzkoušela, přičemž každý čtrnáctý Evropan tak učinil za poslední rok. Široce rozšířenou drogou je konopí zejména mezi mladým, přičemž například u skupiny do 24 let jsou nejnáruživějšími evropskými kuřáky marihuany Češi. Za poslední sledovaný rok konopí kouřilo zhruba 28% Cechů do 24 let, druhé místo zaujímají Španělé s 19%...Podle Evropského monitorovacího střediska pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA) je stále nejrozšířenější drogou v Evropě konopí. Podle zprávy však dosáhla oblíbenost této drogy už možná vrcholu, což se nedá říct o druhé nejrozšířenější droze - kokainu. Spotřeba kokainu stále roste*⁸ Výskyt sociálně patologických jevů na středních školách okresu jsem zpracoval z toho důvodu, aby byla zřejmá jednak linie působení sociálně patologických jevů, její proměna ve smyslu kvantifikace a četnosti jevů, zároveň její záludnosti pro dospívající mládež a v některých případech již pro dospělé. Výsledky vlastního výzkumného šetření plně korespondují s výsledky výzkumů v posledním období.⁹ Pro ředitele na tomto stupni škol je to varující zjištění. Jako základní pomůcku ke zjištění stavu výskytu sociálně patologických jevů bych doporučil již známé znění dotazníku, které by ředitel použil jedenkrát za kalendářní rok, vždy na konci, pro sběr dat o výskytu a četnosti sociálně patologických jevů na škole.

⁷ http://blanensky.denik.cz/cerna_kronika/policejni-kontroly-odhalily-opilce-.html

⁸ <http://www.novinky.cz/clanek/127381-nejuzivanejsi-drogou-v-evrope-je-konopi-na-vzestupu-je-kokain>

⁹ Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007-2013. Mládež a sociálně negativní jevy: nikotinismus, alkoholismus, drogy, kriminalita, s.7.

6.4 Závěry ze šetření

Jednotlivé případy výskytu sociálně patologických jevů jsou roztroušeny po celém okrese. S přibývajícím věkem žáků roste četnost a intenzita výskytu sociálně patologických jevů. *Ukazuje se, že v čím mladším věku je jedinec zasažen drogou, tím negativnější a silnější je dopad na osobnost. Zhruba od 13 let začíná období, kdy dítě často prožívá krizi ve vztahu k rodině, hledá svou roli mezi vrstevníky a nově začíná vnímat společnost, zde se také nachází krizové zázemí pro kontakt s drogou.*" Dále platí obecné pravidlo, že problémy nejrůznějšího druhu se kumulují tam, kde je vysoká koncentrace obyvatelstva, sociálně patologické jevy z toho nevyjímaje. O těchto jevech je potřeba mluvit a řešit je. Zamlčování, skrývání či neřešení jsou tím nejhorším řešením vůbec.

Proto se školní prostředí z tohoto hlediska jeví jako rizikové. Stýkají se tu žáci a studenti z různého sociálního prostředí, různých věkových kategorií, zájmů, orientací. Z časového horizontu několika let při zpětném pohledu si může ředitel školy na každém druhu školy vyhodnotit situaci na základě dotazníku ve výskytu sociálně patologických jevů za uplynulý rok, ale i několik let zpětně. Ve své škole především ve spolupráci s metodikem prevence a výchovným poradcem, ale i s ostatními pedagogy a zaměstnanci školy. Ředitel školy musí znát konkrétní situaci ve výskytu sociálně patologických jevů ve své škole (na základě přesného vyplnění dotazníku, přesné podklady, zápisy zjednání, evidenci případů si vede školní metodik prevence), musí zvolit metody přístupu a eliminace patologických jevů ve vlastní škole. Jednou z cest je prevence sociálně patologických jevů.

7. Vypracování základní metodiky přístupu k sociálně patologickým jevům z pozice ředitele školy

Vypracování základní metodiky a strategie přístupu k sociálně patologickým jevům z pozice ředitele školy a možná řešení prevence jsou základním předpokladem pro úspěšnou činnost ředitele školy v této oblasti. Jde především o vytvoření systémového řešení, eliminaci a prevenci sociálně patologických jevů ve škole. Zde sehraje velkou roli ředitel školy, školní metodik prevence, pedagogové, ale také spolupráce se žáky a studenty, se zákonnými zástupci státními orgány a organizacemi. Významným pomocníkem a metodickým nástrojem se stává, kromě strategií, zákonů, vyhlášek, metodických pokynů, vlastní Minimální preventivní

¹⁴ Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007-2013. Některé problémy týkající se mladé generace vyplývající z výzkumů v posledním období, s.8.

program školy. Tento je připravený, co do obsahu, struktury, členění a návrhu činností, metodikem prevence a prodiskutován s pedagogy školy a v neposlední řadě je konzultován a připomínkován ředitelem školy. Na základě věcných připomínek, návrhů je zpracováno konečné znění Minimálního preventivního programu pro daný školní rok, které je projednáno na nejbližší pedagogické radě. Problematiku sociálně patologických jevů u dětí musí ředitel začlenit do Školního vzdělávacího programu základní školy, konkrétní rozpracování je v obsaženo v Minimálním preventivním programu školy - Příloha č.6

Školní metodik prevence je zodpovědný za tvorbu, vydání, realizaci, průběžné vyhodnocení a celkové hodnocení účinnosti Minimálního preventivního programu. Předkládá řediteli školy písemné vyhodnocení Minimálního preventivního programu - Příloha č.7, který se stává součástí výroční zprávy o činnosti školy a ředitel školy zajistí, aby s vyhodnocením byli seznámeni všichni pedagogičtí pracovníci.

Z hlediska přístupu ředitele a školy k primární prevenci sociálně patologických jevů u žáků je nutné:

- podporovat nespécifickou primární prevenci - rozvoj zdravého životního stylu, využití zájmových, sportovních, volnočasových aktivit a programů
- podporovat specifickou primární prevenci, která se již orientuje na předcházení a omezování výskytu rizikového chování žáků, a to *všeobecnou prevenci, selektivní prevenci a indikovanou prevenci* ¹
- primární prevenci založit na bázi výchovy žáků ke zdravému životnímu stylu
- vést žáky k osvojení si pozitivního sociálního chování
- k úctě ke člověku, k lidské důstojnosti, ke zdraví a zachování lidské integrity
- k zodpovědnosti za své jednání, chování, pracovní výsledky
- vytvořit podmínky a možnosti pro realizaci a seberealizaci žáků
- vytvořit a zajistit vhodnou nabídku programů, kroužků, aktivit pro žáky
- vytvořit stimulační a podněcující prostředí pro žáky
- být ohleduplný, vstřícný, náročný, komunikativní
- sledovat, vyhodnocovat, porovnávat, zkvalitňovat primární prevenci
- neustále sledovat legislativní změny, operativně provádět úpravy školního řádu, vnitřního řádu a dalších směrnic školy ve vztahu k prevenci sociálně patologických jevů

¹ - článek 2, odst.3 č.j.20 006/2007-51, Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů na školách a školských zařízeních.

- vytvořit podmínky pro předcházení a zamezení výskytu sociálně patologických jevů v prostorách školy, včetně akcí pořádaných školou, klást důraz na prevenci
- školním řádem a vnitřním řádem jasně stanovit zákaz užívání návykových látek ve škole, jejich distribuci a nošení do školy
- zajistit v souladu s pracovním řádem kvalitní dohled pedagogů před začátkem vyučování, o přestávkách, během osobního volna, po skončení vyučování, a to hlavně v prostorách, kde k výskytu sociálně patologických jevů již došlo nebo kde by k jejich výskytu mohlo docházet
- v době školního vyučování a na akcích pořádaných školou zajistit bezpečnost žáků před škodlivými účinky návykových látek v prostorách školy a v místech akcí pořádaných školou
- v rámci poučení žáků o bezpečnosti a ochraně zdraví zapracovat a zdůraznit informace o nebezpečnosti výskytu sociálně patologických jevů, zákazu užívání návykových látek při všech činnostech, které souvisejí se školou
- spolupracovat se žáky a jejich zákonnými zástupci a poskytovat jim nezbytné informace k zajištění ochrany před sociálně patologickými jevy
- poskytnout zákonným zástupcům žáků, kteří mají problémy se sociálně patologickými jevy, informace a případně dostupné kontakty na instituce, které pomáhají vzniklou situaci řešit
- kontaktovat, spolupracovat při řešení případů sociálně patologických jevů s Policií ČR, orgány sociálně-právní ochrany dětí, PPP, zřizovatelem, aj.
- v závažných případech okamžitě vyrozumět orgány činné v trestním řízení, orgány sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností, zákonné zástupce žáka.
- realizovat a pracovat s Minimálním preventivním programem pro daný školní rok
- spolupracovat s psychologem, případně zajistit přítomnost školního psychologa
- mít vypracovaný aktuální přehled kontaktů pro podání informace žákům, zákonným zástupcům žáků, řešení případů výskytu sociálně patologických jevů (viz.Příloha č.5)
- pro třídní učitele a ostatní učitele trvalý úkol sledování absence a chování žáků, při pochybnostech okamžitě kontaktovat zákonné zástupce, v případě výskytu neomluvených hodin a při nežádoucích projevech chování okamžitě dát podnět ke konání výchovné komise zamezit nárůstu neomluvených hodin a nežádoucích projevů chování u žáků[^]

7.1 Možná řešení prevence

Samo slovo *prevence* (pochází z latinského *praeventio* = *předejít*) a znamená *předcházet zdravotnímu nebo sociálnímu narušení jedince a jeho společenských vztahů.*

Úkolem prevence je zajistit lidem trvalou pohodu fyzickou, duševní a společenskou, udržovat jejich zdraví a psychomotorickou výkonnost, upevnit výchovně vzdělávací a pracovní pochody tak, aby život byl pro každého radostný a úspěšný.¹²

Cíl ředitele školy je totožný s cílem prevence obecně, a to je předejít sociálně patologickým jevům nebo zmírnit jejich výskyt na minimum. Posunout vliv a existenci sociálně patologických jevů do pozdějšího věku dětí, kdy jsou jejich organismus a psychika relativně vyspělé a odolné. Z pozice ředitele pracovat na snížení výskytu sociálně patologických jevů ve škole. Na základě provedeného výzkumu, který mimochodem stanovil laťku pro vlastní školu a celý okres, je možné konstatovat existenci a růst sociálně patologických jevů. Efektivitu prevence si každý ředitel může opět po roce (případně v intervalu, jaký si sám nastaví) změřit. Bude-li preventivní program efektivní, dojde minimálně ke stabilizaci či snížení četnosti výskytu jevů, a tím pádem dochází i ke změně chování sociální skupiny - žáků. Jak tedy vypadá efektivní preventivní program a možná řešení prevence?

- program začíná brzy a odpovídá věku, tzn. čím je věk žáka nižší, tím je prevence méně specifická
- realizuje interaktivní programy před programy vzdělávacími; důležitý je počet žáků, nejúčinnější je pro malé skupiny - nejlépe třídy ve škole
- program zahrnuje podstatnou část žáků; realizace programu v celých třídách
- bere v úvahu místní specifika
- využívá pozitivních modelů - uvádět příklady např. sportovců, kteří se učili na škole
- program je soustavný a dlouhodobý, tím vzrůstá jeho efektivita, vyvarovat se nahodilosti
- program zahrnuje i snižování dostupnosti návykových látek
- nutnost zajistit kvalifikované vedoucí programů, kteří jej prezentují nebo vedou, přípravě programu věnovat potřebnou pozornost
- program musí být komplexní a využívat více strategií
- v rámci školního prostředí je nutno zvážit časové a personální zajištění
- zvyšovat povědomí a odbornost všech pedagogů v problematice sociálně patologických jevů, podporovat profesní a odborný růst školního metodika prevence
- oblast primární prevence se musí stát i zájmem rodičů, spolupráce se školou
- zjistit finanční náročnost programu
- zahrnuje relaxační techniky

¹² SOVÁK.M. a kol. *Defektologický slovník Jinočany: H&H Vyšehradská, 2000. s.277. ISBN 80-86022-76-5.*

- je realizován ve spolupráci s ostatními partnery
- zahrnuje i pomoc v případě problémů, potíží

8. Závěr

Téma práce bakalářské práce Prevence sociálně patologických jevů ve škole a v okrese z pohledu ředitele školy je velice zajímavé a z tohoto úhlu pohledu dosud neřešené. Práce je zajímavá v tom smyslu, že odhaluje problematiku výskytu sociálně patologických jevů na vlastní škole, v okrese Blansko.

Výsledky bakalářské práce je možné využít v dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, ve funkčním studiu vedoucích pracovníků a také ve vzdělávání školních metodiků prevence a výchovných poradců. Na základě vyplnění dotazníku, za přesně vymezené období, si může každá škola „změřit“ četnost výskytu nežádoucích jevů a v časovém horizontu několika po sobě jdoucích let, získá tak celkový přehled o tom, jakou efektivitu a úroveň má primární prevence sociálně patologických jevů na škole. Na základě srovnání a analýzy výsledků školy, z pohledu několika let zpětně, v oblasti sociálně patologických jevů může škola upravovat, korigovat svůj minimální preventivní program tak, aby se účinně orientoval na nejvíce problémové oblasti u žáků v daném období a na příslušné škole, a byl tím skutečně preventivním programem.

Vytváří jisté měřítko srovnání pro jakoukoli školu v časovém horizontu kalendářního roku při uplatnění kritérií v dotazníku. Je to do jisté míry i otázka otevřenosti o problémech hovořit, snažit se je zachytit a řešit. Na základě skutečně zaznamenaných případů jsem podal důkaz o tom, že sociálně patologické jevy jako celek mají tendenci růstu, což je pro školu, společnost alarmující sdělení. Stejně tak je znepokojivá zpráva, že na našich základních školách (na základě výsledků za okres) jsou kouření, šikana, alkohol, záškoláctví, majetková kriminalita, závislost na PC, výskyt měkkých drog jevy, se kterými musíme počítat a musíme si s nimi umět poradit z pozice ředitele školy, školy jako vzdělávací instituce a v neposlední řadě i z pozice státu. *Moderní západní státy se snaží svou vzdělávací politikou napomáhat tomu, aby děti pocházející z jakékoli společenské vrstvy měly stejnou příležitost ke vzdělávání. Skandinávské státy a Holandsko vypracovaly a uplatnily systémy ekonomické podpory škol, které jsou vázány na míru sociální znevýhodněnosti dětí. Školy se sociálně znevýhodněnými dětmi tak mohou získat až dvojnásobný počet učitelů proti školám, v nichž se vzdělávají děti s dobrým sociálním zázemím. Zkoušejí se i kvóty vyhrazující při přijímání*

do prestižních škol určité procento dětem ze sociálně znevýhodněných rodin.¹³

Do prevence sociálně patologických jevů musí být také více vtažena rodina a zákonní zástupci žáků. Po skončení vyučování (opuštěním prostor školy), škola nemá možnost postihu žáků, kteří se v mnohých případech pohybují naprosto nekontrolovatelně. Proto je nutné spojit síly všech, aby nebyla jen prevence na školách, ale aby pokračovala i v rodinách, a to za výrazné pomoci státu. V přípravě budoucích pedagogů, v rámci vysokoškolského studia, zahrnout zvládnutí komunikačních technik a problematiky sociálně patologických jevů jako nezbytný předpoklad pro výkon povolání.

Eliminovat sociálně patologické jevy bude vyžadovat obrovské úsilí od všech činitelů podílejících se na výchově přímo či zprostředkovaně. Z pozice ředitele to znamená, věnovat trvale velkou pozornost prevenci sociálně patologických jevů ve škole, nepodcenit žádnou skutečnost výskytu nežádoucích jevů. Rychle a odborně přijmout adekvátní řešení. Pro mnohá řešení je nutná týmová spolupráce nejen uvnitř vlastní školy, ale i s organizacemi a institucemi vně školy.

Je to nová výzva pro rodiče a jejich potomky. Je to nová výzva pro české školství, pro náš stát, pro policii, pro celní správu, pro kraje a obce, pro odborné společnosti a nestátní neziskové organizace. Je to výzva pro nás pro všechny. Je to výzva za smysluplný lidský život a zdravý životní styl.

¹³ MATOUŠEK,O; KROFTOVÁ,A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 1998. s.71. ISBN 80-7178-226-2.

9 Seznam použité literatury

- BACÍK,F.;KALOUS,J;SVOBODA.J. *Úvod do teorie a praxe školského managementu II*. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-7184-025-4.
- FROUZOVÁ,M. a kol. *Drogy ze všech stran*. Praha: Filia, 1995. ISBN 80-901966-1-6.
- JAKUBKA,J. a kol. *Zákoník práce. Prováděcí nařízení vlády a další související předpisy s komentářem k 1.1.2008*. Olomouc: ANAG, 2008. ISBN 978-80-7263-432-3.
- MATOUŠEK,0.;KR0FT0VÁ,A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-226-2.
- MULLEROVÁ,L.a kol. *Dítě v krizi*. Olomouc: MediaDIDA, 2004. ISBN 80-903439-0-2.
- NEŠPOR,K. *Jak překonat problémy s alkoholem vlastními silami*. Praha: Sportpropag, 1996.
- NEŠPOR,K. *Jak zůstat fit a předejít závislostem*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-299-8.
- SOVÁK,M. a kol. *Defektologický slovník*. Jinočany: H&H Vyšehradská, 2000. ISBN 80-86022-76-5.
- SVĚTLÍK,J. *Marketingové řízení školy*. Praha: ASPI, 2006. ISBN 80-7357-176-5.

Části elektronických dokumentů

Portál Jihomoravského kraje.

<http://www.kr-iihomoravsky.cz/>

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Jihomoravského kraje, Odbor školství, mládeže a tělovýchovy Krajského úřadu Jihomoravského kraje, únor 2006.

<http://www.kr-jihomoravskv.cz/Defaul.aspx?PubID=14550&TypeID=2>

Český statistický úřad - Brno.

http://www.brno.czso.cz/xb/edicniplan.nsf/kapitola/13-6202-07-1_az_3_civrtleti_20

www.blanenskvdenik.cz

www.blansko.cz

Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007-2013.

<http://www.msint.cz/mladez/koncepce-statni-politikv-prooblast-deti-a-mladezw-na-obdobi-2007-2013>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

<http://www.msmt.cz/dokumenty>

Národní strategie protidrogové politiky na období 2005-2009.

<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=195>

Strategie prevence kriminality na léta 2004-2007.

<http://www.mvcr.cz/prevence/system/vlada/2004/index.html>

Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na období 2005-2008.

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/strategie-prevence-socialne-patologickych-ievu-u-deti-a-mladeze>

10 Seznam příloh

1. Mapování nežádoucích jevů na školách - neúplné základní školy. Příloha č. 1A
2. Výsledky mapování nežádoucích jevů na školách - neúplné základní školy. Příloha č. 1B
3. Mapování nežádoucích jevů na školách - úplné základní školy. Příloha č. 2A
4. Výsledky mapování nežádoucích jevů na školách - úplné základní školy. Příloha č. 2B
5. Mapování nežádoucích jevů na školách - ZŠ Blansko, Dvorská 26. Příloha č. 3A
6. Výsledky mapování nežádoucích jevů na školách - ZŠ Blansko, Dvorská 26 .. Příloha č. 3B
7. Mapování nežádoucích jevů na školách - střední školy. Příloha č. 4A
8. Výsledky mapování nežádoucích jevů na školách - střední školy. Příloha č. 4B
9. Kontakty. Příloha č.5
10. Minimální preventivní program základní školy. Příloha č.6
11. Hodnocení minimálního preventivního programu základní školy. Příloha č.7

Příloha č. 1B Výsledky mapování nežádoucích jevů na školách - neúplné základní školy

Vážené kolegyně, kolegové,

Dovoluji si požádat o vyplnění následujícího dotazníku. Prohlašuji, že veškeré poskytnuté údaje zůstanou anonymní a budou využity pro zpracování bakalářské práce ke statistickému vyhodnocení údajů. Vyplňte, prosím, přesný evidovaný počet jevů.

Tel.: 516 418 675

E-mail: skola@zsdvorska.com

Škola(název, adresa):

	Základní škola (a odpovídající ročníky víceletých gymnázií)									
		1.tř.	2.tř.	3.tř.	4.tř.	5.tř.	6.tř.	7.tř.	8.tř.	9.tř.
Kouření	reálná zjištění									
Alkohol	reálná zjištění									
„měkké drogy“ (marihuana)	reálná zjištění									
„tvrdé drogy“ (ostatní)	reálná zjištění									
Šikana	vyloučení jednotlivce z kolektivu									
	psychická šikana									
	fyzická šikana									
	lynčování									
	nepodložená podezření									
Záškoláctví	do 10 neomluv.hodin									
	nad 10 neomluv.hodin									
Kriminalita (činy jinak označované za trestné)	násilné povahy									
	majetkové povahy									
	pod vlivem návykové látky									
Týrání dítěte	reálná zjištění									
Zneužívání dítěte	reálná zjištění									
Zanedbávání dítěte	reálná zjištění									
Gamblerství	reálná zjištění									
Jiné	reálná zjištění									

Příloha č. 1B Výsledky mapování nežádoucích jevů na školách - neúplné základní školy

Vážené kolegyně, kolegové,

Dovoluji si požádat o vyplnění následujícího dotazníku. Prohlašuji, že veškeré poskytnuté údaje zůstanou anonymní a budou využity pro zpracování bakalářské práce ke statistickému vyhodnocení údajů. Vyplňte, prosím, přesný evidovaný počet jevů.

Tel.: 516 418 675

E-mail: skola@zsdvorska.com

Škola(název,adresa):okres Blansko, odevzdalo 25 neúplných základních škol

		Základní škola - neúplná základní škola,pouze 1 .stupeň								
		1.tř.	2.tř.	3.tř.	4.tř.	5.tř.	6.tř.	7.tř.	8.tř.	9.tř.
Kouření	reálná zjištění	.	1	3	2	3				
Alkohol	reálná zjištění				
„měkké drogy“ (marihuana)	reálná zjištění									
„tvrdé drogy“ (ostatní)	reálná zjištění									
Šikana	vyloučení jednotlivce z kolektivu	1	1	2						
	psychická šikana	.	.	1	2	2				
	fyzická šikana	.	1	1	1	3				
	lynčování				
	nepodložená podezření	1	.	.	1	1				
Záškoláctví	do 10 neomluv.hodin				
	nad 10 neomluv.hodin				
Kriminalita (činy jinak označované za trestné)	násilné povahy				
	majetkové povahy	1				
	pod vlivem návykové látky									
Týrání dítěte	reálná zjištění				
Zneužívání dítěte	reálná zjištění				
Zanedbávání dítěte	reálná zjištění	1	.	1	1	.				
Gamblerství	reálná zjištění				
Jiné	reálná zjištění				

Příloha č. 1B Výsledky mapování nežádoucích jevů na školách - neúplné základní školy

Vážené kolegyně, kolegové,

Dovoluji si požádat o vyplnění následujícího dotazníku. Prohlašuji, že veškeré poskytnuté údaje zůstanou anonymní a budou využity pro zpracování bakalářské práce ke statistickému vyhodnocení údajů. Vyplňte, prosím, přesný evidovaný počet jevů.

Tel.: 516 418 675

E-mail: skola@zsdvorska.com

Škola(název, adresa):

	Základní škola (a odpovídající ročníky víceletých gymnázií)									
		1.tř.	2.tř.	3.tř.	4.tř.	5.tř.	6.tř.	7.tř.	8.tř.	9.tř.
Kouření	reálná zjištění									
Alkohol	reálná zjištění									
„měkké drogy“ (marihuana)	reálná zjištění									
„tvrdé drogy“ (ostatní)	reálná zjištění									
Šikana	vyloučení jednotlivce z kolektivu									
	psychická šikana									
	fyzická šikana									
	lynčování									
	nepodložená podezření									
Záškoláctví	do 10 neomluv.hodin									
	nad 10 neomluv.hodin									
Kriminalita (činy jinak označované za trestné)	násilné povahy									
	majetkové povahy									
	pod vlivem návykové látky									
Týrání dítěte	reálná zjištění									
Zneužívání dítěte	reálná zjištění									
Zanedbávání dítěte	reálná zjištění									
Gamblerství	reálná zjištění									
Jiné	reálná zjištění									

Příloha č. 1B Výsledky mapování nežádoucích jevů na školách - neúplné základní školy

Vážené kolegyně, kolegové,

Dovoluji si požádat o vyplnění následujícího dotazníku. Prohlašuji, že veškeré poskytnuté údaje zůstanou anonymní a budou využity pro zpracování bakalářské práce ke statistickému vyhodnocení údajů. Vyplňte, prosím, přesný evidovaný počet jevů.

Tel.: 516 418 675

E-mail: skola@zsdvorska.com

Škola(název, adresa): okres Blansko, odevzdalo 24 úplných základních škol a 3 víceletá gymnázia

	Základní škola (a odpovídající ročníky víceletých gymnázií)									
		1.tř.	2.tř.	3.tř.	4.tř.	5.tř.	6.tř.	7.tř.	8.tř.	9.tř.
Kouření	reálná zjištění	.	.	6	12	15	25	40	72	105
Alkohol	reálná zjištění	7	11	18	32	51
„měkké drogy“ (marihuana)	reálná zjištění						1	4	8	14
„tvrdé drogy“ (ostatní)	reálná zjištění								1	
Šikana	vylovení jednotlivce z kolektivu	1		1	3	5	6	6	7	4
	psychická šikana	3	9	9	12	7
	fyzická šikana	.	.	.	2	1	7	16	12	13
	lynčování	1	.	.	.
	nepodložená podezření	.	1	1	2	4	8	6	2	3
Záškoláctví	do 10 neomluv.hodin	.	.	1	5	2	5	6	13	15
	nad 10 neomluv.hodin	.	1	.	1	1	2	7	3	4
Kriminalita (činy jinak označované za trestné)	násilné povahy	1
	majetkové povahy	.	3	5	2	.	2	4	5	20
	pod vlivem návykové látky									
Týrání dítěte	reálná zjištění
Zneužívání dítěte	reálná zjištění	1
Zanedbávání dítěte	reálná zjištění	.	1	4	2	2	2	1	2	.
Gamblerství	reálná zjištění
Jiné závislost na PC	reálná zjištění	.	1	.	2	2	5	6	7	9
Jednorázová agrese	reálná zjištění	.	.	.	1	1

Příloha č.3A Mapování nežádoucích jevů na školách - ZŠ Blansko,Dvorská 26

Vážené kolegyně, kolegové,

Dovoluji si požádat o vyplnění následujícího dotazníku. Prohlašuji, že veškeré poskytnuté údaje zůstanou anonymní a budou využity pro zpracování bakalářské práce ke statistickému vyhodnocení údajů. Vyplňte, prosím, přesný evidovaný počet jevů.

Tel.: 516 418 675

E-mail:skola@zsdvorska.com

Škola(název,adresa):

	Základní škola (a odpovídající ročníky víceletých gymnázií)									
		1.tř.	2.tř.	3.tř.	4.tř.	5.tř.	6.tř.	7.tř.	8.tř.	9.tř.
Kouření	reálná zjištění									
Alkohol	reálná zjištění									
„měkké drogy“ (marihuana)	reálná zjištění									
„tvrdé drogy“ (ostatní)	reálná zjištění									
Šikana	vyloučení jednotlivce z kolektivu									
	psychická šikana									
	fyzická šikana									
	lynčování									
	nepodložená podezření									
Záškolačtví	do 10 neomluv.hodin									
	nad 10 neomluv.hodin									
Kriminalita (činy jinak označované za trestné)	násilné povahy									
	majetkové povahy									
	pod vlivem návykové látky									
Týrání dítěte	reálná zjištění									
Zneužívání dítěte	reálná zjištění									
Zanedbávání dítěte	reálná zjištění									
Gamblerství	reálná zjištění									
Jiné	reálná zjištění									

Příloha Č.3B Výsledky mapování nežádoucích jevů na školách - ZŠ Blansko, Dvorská 26

Vážené kolegyně, kolegové,

Dovoluji si požádat o vyplnění následujícího dotazníku. Prohlašuji, že veškeré poskytnuté údaje zůstanou anonymní a budou využity pro zpracování bakalářské práce ke statistickému vyhodnocení údajů. Vyplňte, prosím, přesný evidovaný počet jevů.

Tel.: 516 418 675

E-mail: skola@zsdvorska.com

Škola(název,adresa):Základní škola Blansko, Dvorská 26, 678 01 Blansko

		Základní škola (a odpovídající ročníky víceletých gymnázií)								
		1.tř.	2.tř.	3.tř.	4.tř.	5.tř.	6.tř.	7.tř.	8.tř.	9.tř.
Kouření	reálná zjištění	-	-	-	-	-	1	4	4	8
Alkohol	reálná zjištění	-	-	-	-	-	-	-	-	-
„měkké drogy“ (marihuana)	reálná zjištění									
„tvrdé drogy“ (ostatní)	reálná zjištění									
Šikana	vyloučení jednotlivce z kolektivu	1								1
	psychická šikana	-	-	-	-	-	2	1	-	-
	fyzická šikana	-	-	-	1	-	-	1	-	-
	lynčování	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	nepodložená podezření	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Záškoláctví	do 10 neomluv.hodin	-	-	1	-	-	-	-	-	1
	nad 10 neomluv.hodin	-	-	-	-	-	-	3	1	-
Kriminalita (činy jinak označované za trestné)	násilné povahy	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	majetkové povahy	-	-	3	-	-	1	1	-	-
	pod vlivem návykové látky									
Týrání dítěte	reálná zjištění	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zneužívání dítěte	reálná zjištění	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zanedbávání dítěte	reálná zjištění	-	1	2	-	-	-	-	-	-
Gamblerství	reálná zjištění	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jiné	reálná zjištění	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Příloha č.4A Mapování nežádoucích jevů na školách - střední školy

Vážené kolegyně, kolegové,

Dovoluji si požádat o vyplnění následujícího dotazníku. Prohlašuji, že veškeré poskytnuté údaje zůstanou anonymní a budou využity pro zpracování bakalářské práce ke statistickému vyhodnocení údajů. Vyplňte, prosím, přesný evidovaný počet jevů.

Tel.: 516 418 675

E-mail: skola@zsdvorska.com

Škola(název, adresa):

	Střední škola				
		1.roč.	2.roč.	3.roč.	4.roč.
Kouření	reálná zjištění				
Alkohol	reálná zjištění				
„měkké drogy“ (marihuana)	reálná zjištění				
„tvrdé drogy“ (ostatní)	reálná zjištění				
Šikana	vyloučení jednotlivce z kolektivu				
	psychická šikana				
	fyzická šikana				
	lynčování				
	nepodložená podezření				
Záškoláctví	do 10 neomluv.hodin				
	nad 10 neomluv.hodin				
Kriminalita (činy jinak označované za trestné)	násilné povahy				
	majetkové povahy				
	pod vlivem návykové látky				
Týrání dítěte	reálná zjištění				
Zneužívání dítěte	reálná zjištění				
Zanedbávání dítěte	reálná zjištění				
Gamblerství	reálná zjištění				
Jiné	reálná zjištění				

Příloha č.4B Výsledky mapování nežádoucích jevů na školách - střední školy

Vážené kolegyně, kolegové,

Dovoluji si požádat o vyplnění následujícího dotazníku. Prohlašuji, že veškeré poskytnuté údaje zůstanou anonymní a budou využity pro zpracování bakalářské práce ke statistickému vyhodnocení údajů. Vyplňte, prosím, přesný evidovaný počet jevů.

Tel.: 516 418 675

E-mail :skola@zsdvorská.com

Škola(název, adresa): okres Blansko, odevzdalo 15 středních škol

	Střední škola				
		1.roč.	2.roč.	3.roč.	4.roč.
Kouření	reálná zjištění	75	75	63	24
Alkohol	reálná zjištění	24	26	27	2
„měkké drogy“ (marihuana)	reálná zjištění	21	17	16	
„tvrdé drogy“ (ostatní)	reálná zjištění			1	2
Šikana	vylovení jednotlivce z kolektivu	4	2	1	
	psychická šikana	5	3	5	-
	fyzická šikana	2	5	3	1
	lynčování	-	-	-	-
	nepodložená podezření	1	4	5	1
Záškolačství	do 10 neomluv.hodin	73	66	69	11
	nad 10 neomluv.hodin	47	33	29	3
Kriminalita (činy jinak označované za trestné)	násilné povahy	-	2	-	-
	majetkové povahy	9	8	4	-
	pod vlivem návykové látky	1		2	
Týrání dítěte	reálná zjištění	-	-	-	-
Zneužívání dítěte	reálná zjištění	-	-	-	-
Zanedbávání dítěte	reálná zjištění	1	-	1	-
Gamblerství	reálná zjištění	-	4	2	3
Jiné	reálná zjištění	-	-	-	-

Kontakty:

Záchranná služba	155	Dětská linka policie	724 181 181 (nepřetržitě)
Policie	158	Linka bezpečí	800 155 555
Městská policie	156	Linka pomoci	800 111 113 (děti na útěku)

Kontakty na instituce a zařízení v nejbližším okolí ZŠ Blansko, Dvorská 26 (obecně v nejbližším okolí školy, dbát na všestrannost případné poskytované pomoci) a stručný popis poskytované služby:

Městský úřad Blansko, nám. Republiky 1, Blansko**Oddělení sociálně právní ochrany, tel.: 516 485 358****• Terénní sociální pracovnice, tel.: 516 485 233, 232, 230,114**

- sociálně-právní ochrana dětí, poradenství pro rodiče a děti
- sepisy návrhů k soudu na úpravu poměrů nezl.dětí
- sledování vývoje dětí v ústavní a cizí péči
- problematika dětí týraných, zneužívaných, zanedbávaných
- spolupráce se státními a nestátními organizacemi

« Kurátoři pro mládež, tel.: 516 485 231,227

- sociálně právní ochrana dětí, poradenství pro rodiče a děti
- problematika dětí s výchovnými problémy, trestnou a přestupkovou činností
- pomoc dětem, na nichž byla spáchána trestná činnost (šikana, drogy, násilí...)
- pomoc pro děti týrané, zneužívané, zanedbávané
- sledování vývoje v ústavní péči, mladistvých ve výkonu vazby + trestu
- spolupráce se státními a nestátními organizacemi

• Kurátor pro dospělé, tel.: 516 485 227

- občané starší 18 let: propuštění z vazby a výkonu trestu + společensky nepřizpůsobení

Pedagogicko-psychologická poradna, Nad Čertovkou 17, Blansko, tel.: 516 417 431

- sociálně-právní poradenství
- výchovné a výukové problémy
- šikana, závislosti, drogy (testy), prevence, řešení sociálně patologických jevů
- poradenství pro děti, mládež, rodiče

Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy, Sladkovského 2b, Blansko, tel.: 516 413 524

- problémy osobní, s partnerem, dětmi, prarodiči
- rozvodová a porozvodová problematika

Poradenství, Komenského 15, Blansko, tel.: 516 411 583

- právní a sociální poradenství
- psychologické poradenství
- drogové poradenství

Pěkná modrá, Komenského 17, Blansko, tel.: 516 411 583

- denní centrum pro občany trpící psychickými potížemi

Zdravotní ústav Jm kraje, územní pracoviště Blansko, Mlýnská 2, tel.: 516 412 085

- poradenství: zdravý životní styl, bulimie, anorexie, HIV

Prevcentrum Blansko, Sadová 2, Blansko

Drogová pomoc a poradenství, tel.: 516 410 621, 604 957 495, 605 839 039

e-mail: pvc.bk@worldonline.cz

- výměnný program pro uživatele drog, snižování rizik, sociální pomoc, testy na infekční choroby
- poradenství pro rodiče, partnery, sourozence, pedagogy a širokou veřejnost
- preventivní program pro mládež

Nízkoprahové centrum pro děti a mládež PVC, tel.: 516 410 621, 604 957 495, 721 838

077, e-mail: pvc.bk@worldonline.cz

- nízkoprahový klub: stolní fotbal + tenis, zkušebna, počítače, výtvarná dílna, videoprojekce
- streetwork, poradenství pro děti a mládež, doprovázení, program pomoci pro dívky

Speciální škola s více vadami, Žižkova 27, Blansko, tel.: 516 411 868

- speciálně pedagogické centrum

Psychologická + psychiatrická ambulance, Poliklinika, Sadová 33, Blansko, tel.: 516 488

111

- psychologická a psychiatrická péče

Sdružení podané ruce. Vídeňská 3, Brno, tel.: 543 246 524, 543 249 343

- poradna pro drogovou závislost

**Spondea - Centrum pro tyrané, ohrožené a zneužívané děti, Štefánikova 1, Brno ,tel.:
541 235 511,541 213 732**

K- Centrum Krok, Purkyňova 14, Svitavy, tel.: 461 532 604

- poradenství pro děti a mládež - závislost, rodinná terapie i individuální terapie

Linka pomoci AIDS, Stará 25, Brno, tel.: 545 575 425

Cedelab, Juliánov, Krásného 20 , Brno, tel.: 548 226 387

- vyšetření na pozivání drog

Minimální preventivní program základní školy

Škola:

v

Školní rok:

Ředitel:

Školní metodik prevence:

OBSAH

ÚVOD

CÍL

I. INFORMACE

1. Vzdělávací systém pedagogů
2. Informační osvětové aktivity
3. Školní řád

II. PORADENSTVÍ

1. Konzultační hodiny
2. Spolupráce s rodiči, institucemi

III. ZAČLENĚNÍ

1. Začlenění MPP do výuky jednotlivých předmětů
2. Typy preventivních vzdělávacích činností

ÚVOD

Minimální preventivní program vychází z :

- **Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu MŠMT na období 2005-2008.**
- **Národní strategie protidrogové politiky na období 2005 - 2009.**
- **Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007 - 2013.**
- **Metodického pokynu MSMT k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí,žáků a studentů (Č.j. 20 006/2007-51).**
- **Metodického pokynu MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení (Č.j. 28 275/2000-22)**

Dále využívá materiálu „Pedagogové proti drogám - program preventivních aktivit uplatňovaných ve školách a školských zařízeních, MŠMT 1999.

Program je realizován na prvním i druhém stupni základní školy a ve spolupráci se školní družinou (pokud škola tyto součásti má, uvedou se).

Cílem prevence na (vypsat název školy) je:

- vychovávat žáky ke zdravému životnímu stylu a zvyšovat odolnost dětí proti negativnímu působení nabídky drog a dalších sociálně patologických jevů
- vést žáky k odpovědnosti za vlastní chování a způsob života přiměřeně jejich věku
- vést žáky k samostatnosti, ke schopnosti dělat samostatná rozhodnutí
- vychovávat žáky, kteří jsou schopni řešit, případně nalézt pomoc a orientovat se při řešení problémů

I. INFORMACE

1. VZDĚLÁVACÍ SYSTÉM PEDAGOGŮ

- Ředitel školy je seznámen s MPP.
- Metodik prevence a výchovný poradce se účastní školení a seminářů k dané problematice.
- Škola odebírá časopis „Prevence“.
- Na nástěnce pro pedagogy ve sborovně jsou uveřejněny:
 - o MPP
 - o Postup školy: Rady pro pedagogy - viz. příloha č. 1
 - o První pomoc při otravě alkoholem nebo drogami - viz příloha č. 2
- Metodik prevence seznámí kolegy s filozofií programu (pedagog, rada), pravidelná setkání v rámci metodických sdružení, vstupy na pedagogických a provozních poradách

2. INFORMAČNÍ OSVĚTOVÉ AKTIVITY

- knihovna - viz. příloha č.3
- videotéka - viz. příloha č.4
- nástěnka - pro žáky
- informace o institucích zabývajících se řešením problému v oblasti soc. patologie v regionu
- informace o nabídce volnočasových aktivit poskytovaných pedagogy školy po vyučování - příloho č. 5
- informace o činnosti školní družiny
- informace rodičům:
 - o Předávat na třídních schůzkách konkrétní informace a zkušenosti s problematikou prevence sociálně patologických jevů./
 - o Průběžně s rodiči konzultovat využívání volného času jejich dětí, problémy v chování dětí.
 - o Seznámit rodiče s činností institucí a organizací, které realizují vzdělávání v prevenci a na které se mohou rodiče v případě potřeby obrátit.

3. ŠKOLNÍ ŘÁD

- Ve školním řádu zakotven zákaz všem osobám v prostorách školy užívat návykové látky, ve škole s nimi manipulovat, tzn.: zákaz manipulace s alkoholem, omamnými látkami, cigaretami, psychotropními látkami a ostatními látkami způsobilými nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování v budově školy a areálu školy v době pravidelného vyučování a při akcích pořádaných školou.. Výjimka je možná pouze v léčebném procesu na doporučení lékaře.
- Manipulace = donášení, distribuce, zprostředkování, prodej, opatření, přechovávání těchto látek.
- V případě, že se škola dozví o požívání omamných a psychotropních látek žákem, hlásí tuto skutečnost zákonnému zástupci žáka. Dále je škola povinna tuto skutečnost oznámit orgánu sociálně-právní ochrany dětí obecního úřadu s rozšířenou působností.
- Se školním řádem a sankcemi za jeho porušování jsou seznámeni žáci i jejich rodiče.
- Byl projednán postup při podezření ze zneužívání návykových látek, viz. Rady pro pedagogy.
- Vážnější přestupky proti školnímu řádu řeší výchovná komise.

II. PORADENSTVÍ

1. Konzultační hodiny

- Konzultační hodiny pro setkání žáků s metodikem prevence (stanovit den, hodiny od - do, kabinet, patro).
- S odborníkem mimo školu - nejlépe PPP okresní metodik prevence, představit pedagogickému sboru školy na počátku spolupráce a při personálních změnách na místě okresního metodika.
- V rámci třídních schůzek pravidelná tematická školení, přednášky pro rodiče - školní metodik prevence, okresní metodik prevence.
- V případě výskytu sociálně patologického jevu u žáků je možná krizová intervence
 - o Při 1. problému proběhne diskretní spolupráce
 - o Při recidivě oznámení rodičům

2. Spolupráce s rodiči a institucemi

- Individuální konzultace, besedy, programy
- Akce školy za účasti rodičů

- Odborná a přátelská spolupráce s institucemi

III. ZAČLENĚNÍ MPP DO VÝUKY

1. ZAČLENĚNÍ MPP DO VÝUKY JEDNOTLIVÝCH PŘEDMĚTŮ

Škola věnuje pozornost začlenění témat do jednotlivých předmětů - příloha č.6.
Přiměřeně věku žáků, jejich schopnostem a dovednostem, tím konkretizuje žákovi postoje.

2. TYPY PREVENTIVNÍCH VZDĚLÁVACÍCH ČINNOSTÍ

- Lekce a vyučovací hodiny, výklad - informace
- Kresby, koláže, výroba plakátů
- Diskuse o případech uvedených v médiích
- Dramatická výchova
- Slohové práce
- Besedy s učiteli
- Relaxační techniky
- Přednášky a besedy s odborníky, např.:
 - o 1. - 3.roč. - Program „Kouření“ (uvést název instituce + jméno lektora)
 - o 4. roč. - Program „Projevy šikany“ (uvést název instituce + jméno lektora)
 - o 5. roč. - Zdravý životní styl (uvést název instituce + jméno lektora, např.okres.preventisty)
 - o 6. roč. - Program „Kouření, Tvá volba“ (název instituce + jméno lektora)
 - o 7. roč. - Práva dítěte a kriminalita mládeže (název instituce + jméno lektora)
 - o 7. roč. - Vztahy mezi vrstevníky, problém šikany (název instituce + jméno lektora)
 - o 8. roč. - Hrou proti AIDS (název instituce + jméno lektora)
 - o 8. roč. - Návykové látky a jejich důsledky (název instituce + jméno lektora)
 - o 9. roč. - AIDS, drogy, sex (název instituce + jméno lektora)

- o 9. roč. - Trestní odpovědnost a kriminalita mládeže (název instituce + jméno lektora)
- o 9. roč. - Jak se vidím já a jak mě vidí druzí - aneb Kdo jsem? (název instituce + jméno lektora)

(Naplánovat přednášky, besedy a dohodnout termíny, prokonzultovat s vedením školy, zahrnout do měsíčních či týdenních plánů).

- Organizovat pro žáky výchovně vzdělávací akce, soutěže, exkurze, apod. podle termínového kalendáře školy (vycházet z organizace školního roku v dané škole), např.:
 - o Den Zdraví
 - o Den dětí
 - o Sportovní den
 - o Sportovní olympiáda (letní, zimní)
 - o Exkurze na přečerpávací elektrárnu Dlouhé Stráně
 - o Exkurze do závodu Škoda Auto Mladá Boleslav
 - o Exkurze do České národní banky Praha
 - o Exkurze do Moravského krasu
 - o Exkurze Praha atd.

(Vždy volit zajímavé náměty exkurzí, atraktivní místa atd...., akce předem dobře připravit a zajistit, předat žákům vždy písemné pokyny a pozvat i rodiče)

- Využití volného času žáků
 - o Možnost pozitivního prožívání volného času dětí v době mimo vyučování považovat za jeden z hlavních úkolů. Žákům nabídnout (vždy individuální pro danou školu) množství zájmových kroužků vedených pedagogy školy. Úkolem třídních učitelů je zjišťovat zájem jednotlivých žáků.
 - o Seznámit žáky s nabídkou zájmových kroužků DDM , SZUŠ, ZUŠ,....
- Práce s internetem - informace a pomoc:
 - www.odrogach.cz
 - www.dkc.cz (Dětské krizové centrum)
 - problem@ditekrize.cz
 - www.messp.cz

Postup školy
RADY PRO PEDAGOGY

Vytvořit a zabezpečit podmínky pro předcházení výskytu případů užívání návykových látek v prostorách školy (vnitřních a vnějších) v době školního vyučování a všech akcí pořádaných školou.

Systémovými opatřeními zajistí škola bezpečnost a ochranu zdraví žáků před škodlivými účinky návykových látek ve vnitřních a vnějších prostorách školy v době školního vyučování a při všech akcích školy.

Škola jasně vymezí školním řádem zákaz užívání návykových látek ve škole, jejich nošení do školy.

Škola poskytne žákům a zákonným zástupcům nezbytné informace k zajištění jejich ochrany před tímto jevem.

Škola přiměřenou formou, vzhledem k věku žáků, poskytne věcné a pravdivé informace o návykových látkách.

Působit na žáky v oblasti primární prevence užívání návykových látek.

Škola poučí žáky o bezpečnosti a ochraně zdraví žáků a začlení tyto informace o nebezpečnosti užívání návykových látek a zákazu jejich užívání při všech činnostech pořádaných školou do všech poučení o bezpečnosti, a ochraně zdraví žáků.

Poskytne žákům, kteří mají s užíváním návykových látek problémy, informace o institucích a možnostech řešení. Viz. Příloha - Kontakty

Při řešení problémů, pokud si to závažnost situace vyžádá, škola spolupracuje s ostatními institucemi, např.: Policií ČR, PPP, orgány sociálně právní ochrany a další viz. Příloha - Kontakty.

Škola plní ohlašovací povinnost ve vztahu k orgánům činným v trestním řízení, orgánům sociálně - právní ochrany obce s rozšířenou působností a zákonným zástupcům žáka.

Při řešení všech případů zachovat klid a rozvahu.

V případě výskytu kouření, alkoholu, omamných a psychotropních látek, krádeží, vandalismu postupuje škola dle Metodického pokynu k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j. 20 2006/2007-51.

PRVNÍ POMOC

Při otravě alkoholem nebo drogami

Okamžitě zavolat lékaře!

Odkládat přivolání pomoci by mohlo člověka vážně ohrozit na zdraví nebo i na životě.

Než přijde lékař:

Postižený je při vědomí a došlo k otravě ústy

Podat větší množství vody (případně s živočišným uhlím, jestliže je po ruce). Pak vyvolat stlačením kořene jazyka zvracení. Ošetřete případná zranění a zajistěte nepřetržitý dohled. Zabraňte prochladnutí. Pokud možno opatřete informace o látce, která byla požitá, a předejte je přivolanému lékaři. Usnadněte tím další léčbu.

Postižený je při vědomí a došlo k otravě nitrožilní cestou nebo vdechnutím

Zvracení nemá smysl vyvolávat. Ošetřete možná zranění a zajistěte nepřetržitý dohled. Zabraňte prochladnutí. Pokud možno opatřete informace o látce, která byla požitá a předejte je přivolanému lékaři. Usnadněte tím další léčbu.

Postižený je v bezvědomí

Nikdy nepodávejte nic ústy, nesnažte se vyvolat zvracení - protože je nebezpečí vdechnutí zvratků. Položte postiženého do stabilizační polohy na bok, aby nezapadl jazyk. Ošetřete případná zranění a zajistěte nepřetržitý dohled. Zabraňte prochladnutí. Pokud možno opatřete informace o látce, která byla požitá a předejte je přivolanému lékaři. Usnadněte tím další léčbu. Sledujte dýchání. Při zástavě dechu uvolněte dýchací cesty (záklonem hlavy, odstraněním zvratků nebo cizího tělesa tím, že sáhnete do úst). Pak zahajte dýchání z úst do úst.

Zvláštnosti otrav u jednotlivých drog

Alkohol

Otravy u dětí nastávají už po relativně malých dávkách. U těžších je nebezpečí vdechnutí zvratků nebo zástavy dechového centra. Nikdy nepodceňujte těžší opilost a volejte lékaře. Nebezpečná je kombinace opilosti a úrazu hlavy v tom, že opilost může maskovat známky nitrolebního krvácení.

Léky proti bolestem a na spaní

Jejich účinky se podobají těžké opilosti, mají i podobná rizika jako alkohol. Lékařská pomoc po požití vyšších dávek je nutná naléhavě.

Marihuana a hašiš

Poměrně časté jsou úzkostné stavy. Je třeba zajistit dohled, aby osoba vlivem drogy neublížila sobě nebo někomu jinému. Lékařskou pomoc je třeba zajistit také v případě, že po odeznění účinku drogy přetrvávají duševní problémy.

Pervitin a halucinogeny (tripy)

Zajistit nepřetržitý dohled více osobami (pod vlivem drogy mohou postižení jednat nesmyslně a nebezpečně). Poměrně časté jsou úzkostné stavy a pocity pronásledování.

Těkavé látky

Zajistit dostatek čerstvého vzduchu a dohled.

Opiáty

Předávkování jsou poměrně častá, protože se mění odolnost vůči droze i u téhož člověka. Navíc drogy mohou být různě koncentrované. Mají tlumivý účinek na dýchání. Lékařská pomoc je potřebná.

Otrava více látkami současně (např. alkohol a jiná droga)

Nezbezpečí kombinací drog vzrůstá, nutné volat lékaře!

SEZNAM KNIH

s tematikou prevence sociálně patologických jevů

Např.:

1. Svět drog v Čechách
2. Drogová závislost
3. Drogy
4. Vyber si zdraví
5. Řekni drogám ne
6. Prevence problémů působených návykovými látkami na školách
7. Alkohol, drogy a vaše děti
8. Tajná zpráva z planety X - **III**
9. Deset kroků jak pomoci svému dítěti říci ne
10. Romantické období končí
14. Víš vše o drogách **II**
11. Nebezpečí zvané droga
12. Jak překonat problém s hazardní hrou
13. Drogy a děti
15. Bolest šikanování
16. Šikana ve škole, na ulici, doma

(Uvést tituly, které vlastní školní metodik prevence na škole ve své knihovničce. Metodik prevence, ředitel, pedagogové mají přehled o titulech).

Příloha č. 1

**Videotéka
s protidrogovou prevencí**

Např.:

1. Řekni drogám ne 1,2
2. Drogová problematika 1,2
3. Očima hadů 1,2,3

(školní metodik prevence organizuje videotéku, půjčuje jednotlivé tituly, vede evidenci titulů a výpůjček; různé jiné tituly se dají rovněž zapůjčit u okresního metodika prevence)

NABÍDKA VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT

Třída	Název kroužku, den hodina	Vyučující	Počet žáků
-------	---------------------------	-----------	------------

(Ve spolupráci s vedením školy, školním metodikem prevence, třídními učiteli a učiteli zajistit a zrealizovat nabídku volnočasových aktivit na škole. Činnost zahájit a oznámit směrem k žákům a zákonným zástupcům žáků nejpozději do 30.9. každého školního roku. Vedoucí kroužku oznámí zahájení osobně - svolá si první schůzku. Ředitel školy zajistí vyvěšení nabídky volnočasových aktivit na internetových stránkách školy, předá nabídku volnočasových aktivit školnímu metodikovi prevence, třídním učitelům. Metodik prevence zajistí vyvěšení na nástěnky ve škole. Zaměření kroužků by mělo být dlouhodobé.

ZAŘAZENÍ MPP DO VÝUKY I. STUPNĚ

PREDMET	TÉMA
Prvouka	Péče o zdraví
	Zdraví a nemoc
	Rodina a společnost
Přírodověda	0 vzduchu
	Člověk a životní prostředí
	Lidské tělo
	Život člověka
	Zdraví a bezpečnost

ZAŘAZENÍ MPP DO VÝUKY II. STUPNĚ

PREDMET	TEMA
Přírodopis - botanika	Obilniny
	Okopaniny
	Olejniny
Přírodopis - zoologie	Hmyz
Přírodopis - biologie člověka	Oběhová soustava
	Dýchací soustava
	Trávicí soustava
	Ustrojí močové
	Řídící soustava
	Péče o zdraví
	Základy první pomoci
	Nakažlivé choroby
Přírodopis - geologie	Životní prostředí člověka
Chemie	Směsi
	Chemická věda a výroba
	Deriváty uhlovodíků
	Využití organických sloučenin
	Chemie v hospodářství ČR
Občanská výchova	Majetek a bohatství
	Člověk a dospívání
	Člověk hledající společenství
	Člověk hledající svůj svět
	Člověk hledající sám sebe
Rodinná výchova	Základy rodinného života
	Provoz domácnosti
	Hygienické návyky
	Výživa člověka
	Návykové látky
	Osobní bezpečí sexuální výchova, péče o dítě

**Hodnocení Minimálního Preventivního Programu
(MPP)**

Základní škola: (přesný název dle zřizovací listiny)

Školní rok:

Školní metodik prevence:

1. Celkový počet žáků školy: (uvést dle zahajovacího výkazu)

2. % zapojení žáků ve volnočasových aktivitách: (uvádět v procentech)

% zapojení žáků do MPP: (uvádět v procentech)

3. Žáci

A. Aktivity pro žáky:

- Besedy (uvést název akce, místo konání, určeno pro žáky-třída/y, chlapce/děvčata, případně pro stupeň základní školy)
- Jiné kulturní akce PP (uvést název akce, místo konání, určeno pro žáky-třída/y, chlapce/děvčata, případně pro stupeň základní školy)
- Dlouhodobé programy PP (uvést název akce, místo konání, určeno pro žáky-třída/y, chlapce/děvčata, případně pro stupeň základní školy)
- Zájmové kroužky (uvést počet kroužků, počet zapojených žáků, největší úspěchy jednotlivců či kolektivů)
- Celodenní aktivity vypsát jednotlivé aktivity

B. Jakým způsobem je MPP realizován (formy a metody):

Např.:

- Přednášky
- Besedy
- Konzultace
- Relaxační techniky

- Osvětový materiál
 - Videoprojekce
 - Pobytové akce
 - výlety
 - exkurze
 - LVK
- školy v přírodě

4. Podíl pedagogů školy na realizaci MPP

A. Vzdělávání pedagogů v oblasti:

- Pravidelná setkání metodiků prevence (vypsát data schůzek)

B. Školní metodik prevence spolupracuje s : (vyhodnotí spolupráci s jednotlivými skupinami pracovníků)

- Výchovným poradcem
- Třídním učitelem
- Vedením školy
- Ostatními zaměstnanci školy

C. Podmínky pro výkon funkce: (metodik prevence vyhodnotí podmínky pro výkon funkce ve jmenovaných oblastech, zaznamená pokrok a nedostatky, návrhy na zlepšení)

- Místnost pro konzultace s žáky a rodiči
- Vymezené konzultační hodiny
- Odborná literatura na škole
- Přístup k legislativě, její dostupnost
- Přístup k PC, internetu
- Podpora vedení školy k dalšímu vzdělávání
- Možnost účastnit se porad vedení, předávání informací na pedagogických radách, provozních poradách, metodických sdruženích

D. ŠMP se přímo účastní: (vyhodnotit jednotlivé druhy činností)

- Řešení sociálně-patologických jevů ve škole
- Spolupráce s odborným zařízením

- Jednání s rodiči
- Spolupráce s okresním metodikem prevence

E. Evidence sociálně - patologických jevů na škole: (vyhodnotit počet případů výskytu, číselně i procentuálně, uvádět pouze skupiny jevů u kterých byl výskyt zaznamenán)

Např.:

• Kouření	5 případů	1,0%
• Alkohol	1 případ	0,2%
• Záškoláctví	10 případů	2,0%
Šikana	3 případy	0,6%

5. **Spolupráce s rodiči v rámci MPP:**

- Rodiče jsou informováni o strategii MPP - (uvést jakým způsobem např.: rodičovské schůzky, internet, pozvánky na akce školy, místní média)
- Aktivní spolupráce s rodiči - (vyjmenovat akce, na kterých se rodiče spolupodíleli)

6. **Spolupráce s institucemi a organizacemi:** (uvést konkrétní názvy institucí)

7. **Souhrn:**

- Klady - vyhodnotit zájem žáků o volnočasové aktivity
 - vyzdvihnout úspěchy
- Zápory- popsat nedostatky

8. **Opatření:**

- Na základě konkrétních nedostatků stanovit opatření k jejich odstranění, stanovit odpovědnou osobu za odstranění nedostatků, termín, pokud je to možné

Datum vypracování:

Školní metodik prevence:

Ředitel školy: